

บทที่ 2

ภาวะโดยทั่วไปของอุตสาหกรรม

ประวัติความเป็นมา

สินค้าเกษตรกรรมและการค้าของประเทศไทยต้องใช้กระสอบเป็นจำนวนมาก สำหรับบรรจุข้าวสารและผลิตภัณฑ์การเกษตรต่าง ๆ เช่น ข้าวโพด น้ำตาลทราย เป็นต้น แต่เดิมมานั้นเราต้องซื้อกระสอบจากต่างประเทศเพื่อมาบรรจุสินค้าเหล่านี้ จนกระทั่ง พ.ศ. 2492 กระทรวงอุตสาหกรรมโดยกรมส่งเสริมการลงทุนได้ดำเนินการตั้งโรงงานกระสอบขึ้นเรียกว่า โรงงานกระสอบป่าน ทำการผลิตกระสอบได้เมื่อเดือน ธันวาคม พ.ศ. 2494 และในปี 2495 ก็ได้มีการจัดตั้งโรงงานทอกระสอบไทยในองค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกและโรงงานกระสอบอีสานขึ้น แต่ผลผลิตที่ได้ยังไม่พอกับความต้องการภายในประเทศ ยังต้องสั่งซื้อกระสอบจากต่างประเทศอีกมาก ต่อมาใน พ.ศ. 2502 เมื่อราคากะสอบภายในประเทศสูงขึ้นมากทำให้นักลงทุนเห็นโอกาสและความจำเป็นของการตั้งโรงงานทอกระสอบขึ้นจนถึง พ.ศ. 2511 โรงงานเอกชนได้เพิ่มขึ้นอีก 5 โรงงาน เมื่อมีโรงงานทอกระสอบเพิ่มมากขึ้นทำให้ปริมาณกระสอบเกินความต้องการใช้ภายในประเทศ อีกทั้งคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนได้ส่งเสริมให้มีการเปิดโรงงานอีกแห่งหนึ่งเป็นของรัฐคือโรงงานกระสอบกระทรวงการคลัง และอีกบริษัทหนึ่งคือบริษัทจุฬอนิครินทร์ จำกัด เป็นโรงงานของเอกชน จะเห็นได้ว่าความขยายตัวอย่างรวดเร็วของโรงงานทอกระสอบ ทำให้กำลังการผลิตเกินกว่าความต้องการในประเทศ ต้องส่งออกไปขายต่างประเทศตั้งแต่ พ.ศ. 2509 เป็นต้นมา แต่การส่งออกยังไม่ได้เป็นไปอย่างดี ต้องประสบกับผลิตรายใหญ่ทั้งอินเดียและปากีสถาน ซึ่งใช้ระบบการให้เงินชดเชยการส่งออก ทำให้ราคาขายต่างประเทศต่ำกว่าราคาในประเทศ ดังนั้นทุกโรงงานจึงประสงค์ที่จะขายในประเทศให้มากที่สุด จึงต้องทุ่มการแข่งขันภายใน

ประเทศช่วยการลดราคาและตัดราคากันเอง เป็นเหตุให้โรงงานบางแห่งต้องหยุดกิจการ และบางแห่งเปลี่ยนเจ้าของกิจการ จนระหว่าง พ.ศ. 2514 ถึง พ.ศ. 2517 ได้มีวิกฤติกาลทางการเมืองหลายอย่างในประเทศอินเดียและปากีสถาน ซึ่งเป็นประเทศผู้ผลิตรายใหญ่ โรงงานทั้ง 2 ประเทศนี้ต้องหยุดการผลิตไประยะหนึ่ง จึงเป็นโอกาสของอุตสาหกรรมกระสอบของไทยสามารถส่งออกขายต่างประเทศได้ ทำให้สถานการณ์อุตสาหกรรมกระสอบเริ่มคลี่คลายในทางดีขึ้น จึงมีประสงค์จะลงทุนเพิ่มขึ้นและผลักดันให้รัฐบาลเปิดการอนุญาตให้มีการจัดตั้งโรงงานขึ้นใหม่ และขยายกำลังการผลิตจากเดิมต่อไปได้ จนกระทั่งถึงปัจจุบันนี้มีจำนวนทั้งหมด 14 โรงงาน

ผลิตภัณฑ์ของโรงงานทอกระสอบ

ผลิตภัณฑ์ของโรงงานทอกระสอบสามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภทคือ

1. ค้ายและเชือก เป็นผลิตภัณฑ์ชนิดแรกของขบวนการผลิต ซึ่งหลังจากนำวัตถุดิบ คือ ปอ มาทำการคัดปอ นวดปอ หมักปอ ผาง และรีดปอแล้วก็จะถึงการปั่นให้เป็นเส้นค้ายและเชือก เพื่อนำเป็นผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปใช้ในการทอกระสอบหุ้มสายไฟฟ้า หุ้มสายเคเบิล ทำเชือกมัดสิ่งของต่าง ๆ และใช้สำหรับเย็บกระสอบ ซึ่งโรงงานทอกระสอบสามารถนำผลิตภัณฑ์นี้ออกมาขายได้

2. ผ้ากระสอบ และผ้าเฮสเซียน เป็นผลิตภัณฑ์ที่ต่อจากการทำเป็นเส้นค้ายและเชือกแล้ว ก็ถึงการสับและทอเป็นผืนผ้า ซึ่งถึงขั้นนี้โรงงานทอกระสอบอาจจะไม่ตัดผ้าที่ทำค้ายปอนี้คือโดยการเย็บปาก เย็บริมให้เป็นกระสอบก็ได้ แต่จะนำเป็นผลิตภัณฑ์จากปอที่ทำเป็นผืนใหญ่ ซึ่งเรียกกันว่าผ้ากระสอบหรือผ้าเฮสเซียน เป็นผ้าที่มีขนาดกว้างยาวต่าง ๆ กันแล้วแต่วัตถุประสงค์ของการใช้ ผ้าเฮสเซียนเป็นผ้าหน้ากว้างและเนื้อบางกว่าผ้ากระสอบธรรมดา เพราะทอด้วยปอที่มีคุณภาพดี ใช้หุ้มห่อสินค้าต่าง ๆ ได้ เช่น ผ้าย ผ่า และปุ๋ยนุ่น เป็นต้น

3. กระสอบ หลังจากที่มีการรวมวิธีถึงการรีด ยื่นผ้า การตัดย่นผ้า การเย็บปาก และสุดท้ายก็คือการเย็บริม โดยเย็บและทำให้เป็นรูปกระสอบสำหรับบรรจุสินค้าพืชไร่ เช่น ข้าวสาร น้ำตาล ละหุ่ง ข้าวโพก ปู๋ย และอื่น ๆ ผ้ากระสอบที่นำมาตัดและเย็บตามขนาดต่าง ๆ ตามที่ต้องการ แต่กระสอบมาตรฐานคือ กระสอบข้าวสารขนาดบรรจุ 100 กิโลกรัม มีขนาดกว้างและยาว 29 นิ้ว $\times$ 43 นิ้ว น้ำหนักต่อใบ 1.134 กิโลกรัม

วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต

วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตกระสอบคือ ปอฝอก ซึ่งหมายถึงปอที่ได้ตัดจากต้นปอแล้วนำไปแช่น้ำสะอาด ซึ่งจะช่วยให้เส้นใยมีคุณภาพดี เมื่อแช่ไว้จนพอประมาณว่าปอนั้นสามารถลอกออกจากต้นปอได้แล้ว ก็นำมาลอกเอาแต่เส้นใยของปอนั้นไปล้างน้ำให้สะอาดจนออกสีชา แล้วนำไปตากแดดจนราวไม้ไผ่จนแห้ง เรียกว่าปอฝอก

ประเภทของปอที่ใช้ในการผลิตกระสอบมี 2 ประเภท คือ

1. ปอกระเจา (Jute) เป็นพืชเส้นใยที่มนุษย์ได้นำมาใช้ประโยชน์ก่อนปอแก้วและในปัจจุบันก็ยังเป็นที่นิยมใช้อย่างแพร่หลายในประเทศต่าง ๆ มากกว่าปอแก้วทั้งนี้เพราะปอกระเจามีลักษณะอ่อนนุ่มและคุณภาพดีกว่าปอแก้ว แต่ในประเทศเรายังขาดแคลนปอกระเจา เพราะต้องเพาะปลูกในพื้นที่ที่มีน้ำขุ่นอยู่ตลอดเวลา จำเป็นต้องสั่งปอกระเจาจากต่างประเทศเพื่อนำเข้ามาเป็นวัตถุดิบในการผลิตกระสอบ
2. ปอแก้ว (Kenaf) เป็นพืชเส้นใยที่มนุษย์ได้นำมาใช้ทดแทนปอกระเจาทั้งนี้เนื่องจากปอกระเจาได้รับความนิยมอย่างสูงและราคาสูงมาก ซึ่งในบางปีปอกระเจาที่ผลิตได้ไม่เพียงพอทั้งความต้องการ บรรดาประเทศผู้ใช้ต่าง ๆ จึงได้เริ่มเสาะหาเส้นใยชนิดอื่นมาทดแทน และในที่สุดก็ได้ปอแก้ว ซึ่งสามารถทดแทนปอกระเจาได้อย่างดี แม้จะมีคุณภาพที่ด้อยกว่า แต่ราคาก็ถูกกว่ามาก ซึ่งโรงงานทอกระสอบนิยมใช้ปอแก้วผสมกับปอกระเจาผลิตเป็นสินค้าเพื่อลดต้นทุน ฉะนั้นปอแก้วจึง

เข้ามามีบทบาทต่ออุตสาหกรรมสินค้าปอเป็นอย่างมาก และในประเทศไทยก็มีการปลูกปอแถมมากกว่าปลูกกระเจา

ปัญหาของปอฝอกที่จะนำมาผลิตในโรงงานอุตสาหกรรมกระสอบมีด้วยกัน 2 ประการคือ

1. ปริมาณปอ เนื่องจากปริมาณปอที่ใช้ในอุตสาหกรรมทอกระสอบเฉลี่ยปีละประมาณ 200,000 เมตริกตัน แต่เนื่องจากปอเป็นพืชธรรมชาติ ดังนั้นปริมาณผลิตปอจึงขึ้นอยู่กับสภาพของดินฟ้าอากาศเป็นสำคัญ ปีไหนสภาพดินฟ้าอากาศดี ก็ย่อมส่งผลให้ผลิตปอมาก ปีไหนสภาพดินฟ้าอากาศผิดปกติ ผลิตปอที่ไ้รับก็จะมีปริมาณน้อย และไม่สามารถจะควบคุมได้ เรื่องดินฟ้าอากาศก็ทำให้ผู้ผลิตไม่อาจจะควบคุมปริมาณผลิตปอให้อยู่ในระดั้ที่เหมาะสมที่สุดได้ นอกจากนี้ปริมาณปอยังขึ้นอยู่กับจำนวนเนื้อที่ที่จะทำการเพาะปลูกอีกด้วย ซึ่งจำนวนเนื้อที่ที่เพาะปลูกปอในแต่ละปีนั้นไม่มีความแน่นอน เนื่องจากการตัดสินใจกำหนดเนื้อที่ปลูกปอขึ้นอยู่กับราคาปอและราคาพืชอื่น ซึ่งเปลี่ยนแปลงในแต่ละปีและเนื่องจากปัจจุบันนี้ ชาวไร่ปอหันไปปลูกมันสำปะหลังกันมาก เพราะไ้ราคาดีกว่า และกรรมวิธีการปลูกมันสำปะหลังก็ไม่ยุ่งยากเหมือนปอ ดังนั้นปัญหาขณะนี้ที่โรงงานอุตสาหกรรมกระสอบประสบอยู่ก็คือการขาดแคลนปอ สำหรับใช้เป็นวัตถุดิบไ้

2. คุณภาพปอ เนื่องจากปอเป็นพืชเส้นใยที่มีคุณภาพแตกต่างกันแยกออกไ้หลายระดับ ซึ่งโดยปกติแล้วผู้ผลิตก็จะมุ่งผลิตเพื่อไ้ไ้ปอที่มีคุณภาพดีที่สุดแต่คุณภาพปอที่ไ้รับจริง ๆ มักจะไม่มีควา้แน่นอนทั้งนี้เพราะขึ้นอยู่กับสภาพภูมิอากาศ และขบวนการผลิต โดยเฉพาะในเรื่องน้ำฝอกปอหรือน้ำแช่ปอ ปีไหนแหล่งน้ำแช่ฝอกอุดมสมบูรณ์ ก็ไ้ไ้ปอที่มีคุณภาพดีจำนวนมาก ปีไหนขาดน้ำแช่ฝอก ก็ไ้ไ้ปอที่มีคุณภาพดีจำนวนน้อย ความไม่แน่นอนในค่านคุณภาพปอนี้ ทำให้อุตสาหกรรมทอกระสอบต้องเผชิญกับปัญหาที่จะจัดจำหน่าย เพราะต้องไปแข่งขันกับตลาดต่างประเทศด้วย

จากการศึกษาถึงปัญหาของวัตถุดิบการผลิตรถกระบะ คือ ปอ แล้วก็จะทำให้ทราบได้ว่า ต้นทุนวัตถุดิบในการผลิตรถกระบะนั้นขึ้นอยู่กับราคาของปอ ซึ่งราคาของปอก็ขึ้นอยู่กับปริมาณและคุณภาพของปอที่ชาวไร่เพาะปลูกด้วย เพราะปีใดที่ปอมีปริมาณมาก ราคาปอก็ต่ำ ปีใดปริมาณปอน้อยราคาก็สูงขึ้น สำหรับราคาปอเฉลี่ยในประเทศไทยตั้งแต่ปี 2518-2523 มีดังนี้

ตารางที่ 1

ราคาปอเฉลี่ยในประเทศไทย ณ ตลาดกรุงเทพ

พ.ศ. 2518 - 2523

บาท : กิโลกรัม

พ.ศ.	เกรดปอ		
	เกรดเอ	เกรดบี	เกรดซี
2518	3.98	3.65	2.76
2519	4.50	4.25	3.59
2520	5.84	5.62	5.14
2521	5.15	4.81	5.31
2522	5.78	5.26	4.08
2523	6.36	5.98	4.19

ที่มา : กรมพาณิชย์สัมพันธ์ กระทรวงพาณิชย์

กรรมวิธีการผลิต

ขบวนการผลิตกระสอบของโรงงานกระสอบในประเทศไทย มีขบวนการผลิตเริ่มตั้งแต่การคัปปอออกเป็นเกรดต่าง ๆ ตามคุณภาพ นำเข้าเครื่องนวดเพื่อให้ปอนุ่ม แล้วนำไปหมักน้ำยา ซึ่งจะหมักนานมากขึ้นตามคุณภาพของปอ ซึ่งถ้าหากปอมีคุณภาพต่ำก็จะหมักนาน เมื่อหมักปอได้แล้วก็นำไปล้างให้เส้นใยกระจายตัวออกจากกันและสะดวกในการปั่นเป็นเส้นค้าย เมื่อล้างแล้วใยปอนี้จะนำเข้าเครื่องรีดให้ได้ขนาดแล้วปั่นเป็นเส้นค้ายตามขนาดของเบอร์ต่าง ๆ ในขั้นนี้ผลผลิตที่ได้จะนำไปขายเป็นเส้นค้ายหรือนำไปควมกันแล้วที่เกลียวเป็นเชือกหรือนำไปเข้าเครื่องทอเป็นผ้ากระสอบ ซึ่งถึงขั้นนี้อาจนำผลผลิตผ้ากระสอบออกไปขายก็ได้เช่นกัน แล้วผ่านเข้าเครื่องอัดและตัดให้ได้ขนาดตามที่ต้องการ ต่อจากนั้นนำไปเย็บเป็นกระสอบ

ขบวนการผลิตหรือขั้นตอนการผลิตแต่ละโรงงานเหมือน ๆ กันก็ยกเว้นข้างต้นแตกต่างกันบ้างก็เฉพาะเรื่องทางเทคนิคเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่จะทำให้ประสิทธิภาพและการผลิตดีขึ้น เช่น การใช้ส่วนผสมน้ำยานวดปอให้เส้นใยปอแยกตัวได้ง่าย การให้ความชื้น กรรมวิธีผสมปอให้ได้คุณภาพความเหนียวสูง กรรมวิธีการกรอค้ายเป็นต้น ซึ่งมีขบวนการผลิตที่สำคัญคือ

1. การคัปปอ (Grading)
2. การนวดปอ (Softening)
3. การหมักปอ (Maturing)
4. การล้าง (Carding)
5. การรีด (Drawing)
6. การปั่นค้าย (Spinning)
7. การกรอเส้นค้าย (Rolling)
8. การสับ (Beaming)

9. การทอเป็นผืนผ้า (Weaving)
10. การรีกผืนผ้า (Colendering)
11. การตัดผืนผ้า (Cutting)
12. การเย็บปาก (Hemming)
13. การเย็บริม (Sewing)

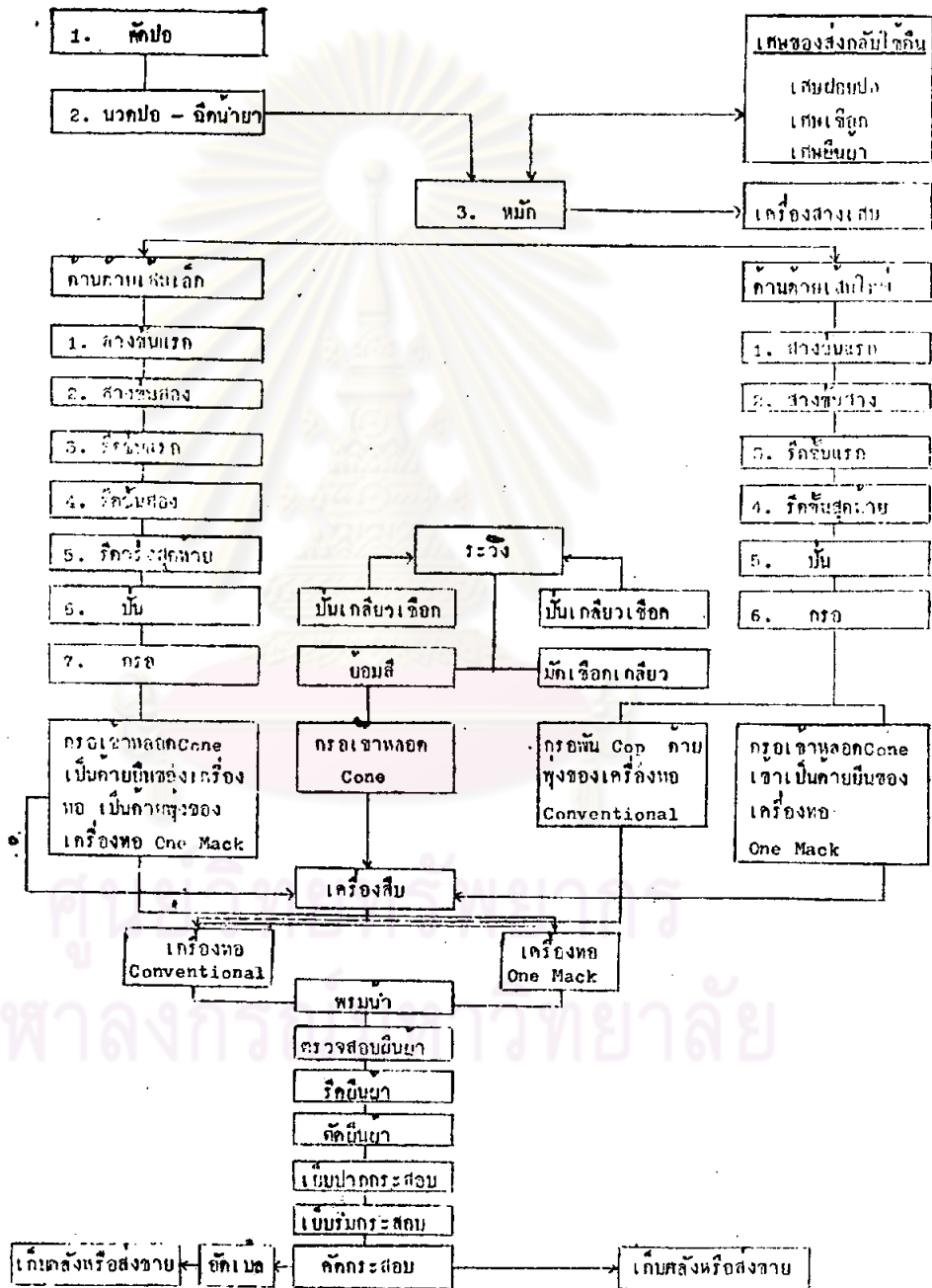
ซึ่งอาจจะแสดงเป็นแผนผังขั้นตอนกรรมวิธีการผลิตกระสอบได้ดังนี้

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 1

ขั้นตอนกรรมวิธีการผลิตกระสอบ

การคักปอ เป็นการแยกปอออกเป็นเกรดต่าง ๆ เพื่อจะนำเอาปอแต่ละเกรดมาผสมกันตามส่วน ซึ่งแต่ละโรงงานจะมีสูตรการผสมปอไม่เหมือนกัน

การนวดปอ หลังจากคัดแยกเกรดได้ทำตามต้องการแล้วทำปอเป็นมัดหนักประมาณ 1 กิโลกรัม แล้วจึงนำเข้าเครื่องนวดใหญ่พร้อมกับใช้น้ำมันผสมเพื่อช่วยให้ซึมเข้าไปในเส้นใยปอเร็วยิ่งขึ้น

การหมักปอ เมื่อนวดและผสมน้ำยาแล้ว นำไปหมักโดยใช้น้ำคลุมให้มิดชิดเพื่อให้เกิดความร้อนประมาณ 50 - 60 องศาเซลเซียส ทิ้งไว้ประมาณ 4 - 10 วัน

การสาว ปอหมักไค้แล้ว นำเข้าเครื่องสาวเพื่อให้เส้นใยกระจายตัวออกจากกัน สะดวกในการปั่นเป็นเส้นค้าย ซึ่งแบ่งเป็น 2 ชนิด คือค้ายเส้นเล็ก และค้ายเส้นใหญ่

การรีด เมื่อยานการสาวแล้ว ใยปอจะนำเข้าเครื่องรีดให้มีขนาดเล็กลง เส้นใยปอที่ยานเครื่องสาวออกมาจะมีขนาดใหญ่ คือ กว้าง 5 นิ้ว หนักประมาณ 155 ปอนด์ ต่อความยาว 1000 หลา จึงต้องนำมาทำให้ยาวและมีขนาดเล็กลงพอที่จะนำมาเข้าเครื่องปั่นได้

การปั่น ปอที่ได้จากการรีดมาให้ได้ขนาดตามที่ต้องการแล้ว จะถูกนำมาปั่นเป็นค้ายเบอร์ต่าง ๆ ตามที่ต้องการ โดยแบ่งเป็นค้ายเส้นเล็ก คือ ค้ายเบอร์ 7 - 15 ค้ายเส้นใหญ่คือ ค้ายเบอร์ 16 ขึ้นไป เบอร์ค้ายต่าง ๆ กำหนดขึ้นตามน้ำหนักของค้ายที่มีความยาว 14,400 หลา ซึ่งถ้านัก 1 ปอนด์ ก็เรียกว่าค้ายเบอร์ 1 ถ้านัก 32 ปอนด์ เรียกว่าค้ายเบอร์ 32

การปั่นค้ายต้องมีการควบคุมความชื้นของเส้นใยปอและความเร็วของเครื่องจักร ผลผลิตที่ได้จากเครื่องปั่นค้ายอาจนำไปขายเป็นเส้นค้ายได้เลย หรืออาจนำไปควบกันแล้วตีเกลียว เป็นเชือกหรือนำไปเข้าเครื่องทอเป็นผ้าเพื่อทำเป็นกระสอบต่อไป

การกรอค้าย เส้นค้ายที่ได้จากเครื่องปั่นจะต้องส่งเข้าเครื่องกรอเพื่อกรอออกมาเป็นหลอดเล็ก ๆ เรียกว่า Spools รวมถึงการตีเกลียวและยอมสีตามต้องการ แล้วนำเข้าเครื่องส้อมเพื่อเตรียมทอเป็นผืนผ้า การกรอเป็นค้ายนี้แต่ละโรงงานจะมีวิธีการที่แตกต่างกันไปบ้าง รวมถึงการยอมสี ซึ่งบางโรงงานยอมสีก่อนเข้าส้อม บางโรงงานยอมสีขณะเข้าส้อม

ในขั้นนี้มีส่วนที่นำออกขายเป็นผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปในรูปของเชือกและค้าย สำหรับส่งไปต่างประเทศและใช้ภายในประเทศ

การส้อม เป็นการนำเส้นค้ายที่ได้จากเครื่องปั่นมาเรียงเข้าเป็น Beam ขึ้น สำหรับจะนำมาเข้าเครื่องทอ เพื่อทอเป็นผ้าจำนวนเส้นที่นำมาเรียงกันขึ้นอยู่กับความหนาบางและความกว้างของผ้าที่จะทอ และขึ้นอยู่กับชนิดของเครื่องทอด้วย

การทอ ค้ายที่ผ่านเครื่องส้อมเข้าเป็น Beam จะนำมาเข้าเครื่องทอเพื่อทอต่อไป เครื่องทอมักไม่ใช่ทอผ้ากระสอบเพียงอย่างเดียว แต่ใช้ทอผ้าชนิดอื่น ๆ ด้วย การทอผ้าแต่ละชนิดความเร็วของเครื่องจักรจะต้องเปลี่ยนไปและมีการเปลี่ยนแปลงชิ้นส่วนเครื่องจักรในแต่ละครั้งที่มีการเปลี่ยนแปลงชนิดของผ้าที่จะทอ ดังนั้นการวางแผนการผลิตโดยให้มีการเปลี่ยนแปลงผลิตภัณฑ์ที่ผลิตน้อยที่สุด ย่อมก่อให้เกิดการสูญเสียเงินน้อย สำหรับขบวนการผลิต

การรีด ผ้าที่ผ่านเครื่องทอมาแล้วจะไม่เรียบ และตึงไม่เท่ากันจะต้องถูกส่งเข้าเครื่องพ่นน้ำ เพื่อให้ความชื้นแก่ผ้าก่อนจะนำเข้าเครื่องรีด เครื่องรีดนี้มีลูกกลิ้งขนาดใหญ่มีไอน้ำผ่าน ซึ่งจะทำให้ผ้าเรียบและแบน คุณเนื้อแน่นและตึงกว่าที่ไม่ได้ผ่านการรีด

การตัด ผ้าที่ผ่านเครื่องรีดแล้วจะผ่านเข้าเครื่องวัดและเครื่องตัด เพื่อตัดให้ได้ความยาวตามขนาดที่ต้องการ

การเย็บปาก ผ้าที่ผ่านเครื่องตัดแล้วจะนำไปเย็บเป็นกระสอบ โดยจะต้องนำมาเย็บปากเสียก่อนที่จะนำไปเย็บข้างต่อไป

การเย็บข้าง เมื่อเย็บปากกระสอบเรียบร้อยแล้ว จะถูกส่งเข้าเครื่องเย็บข้างเพื่อ เย็บด้านข้างของกระสอบทั้งสองข้างด้วยเครื่องจักร หลังจากนั้นส่งต่อไปเย็บมุมกระสอบด้วยมือให้เรียบร้อยเป็นขั้นสุดท้าย

1 ขบวนการผลิตทั้ง 13 ขั้นนี้ จะต้องให้ไค้ผลผลิตที่สัมพันธ์กัน การขาดเหลือผลผลิตในช่วงใดช่วงหนึ่งก่อให้เกิดการสูญเสียในการผลิตซึ่งแต่ละโรงงานต้องคำนึงอยู่เสมอและพยายามไม่ให้เกิดขึ้น การวางแผนโรงงานเพื่อผลผลิตแต่ละส่วนต่อเนื่องกันก็จะเป็นการลดต้นทุนการผลิตไค้ทางหนึ่งด้วย

ภาวะการผลิตของอุตสาหกรรมกระสอบไทย

1. จำนวนโรงงานผู้ประกอบการอุตสาหกรรมกระสอบ

ปัจจุบันโรงงานอุตสาหกรรมทอกระสอบในประเทศมีทั้งหมด 14 โรงงาน ในจำนวนนี้เป็นรัฐวิสาหกิจ 3 โรง และเป็นของเอกชน 11 โรงงาน โรงงานทอกระสอบส่วนใหญ่เป็นโรงงานขนาดกลางและตั้งอยู่ทางภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดังจะได้แสดงให้เห็นถึงโรงงานของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมทอกระสอบและประวัติโรงงานทอกระสอบโดยสังเขป ในตารางที่ 2 และตารางที่ 3

1 ภาวะการผลิตและการค้าผลิตภัณฑ์อ กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์
กระทรวงพาณิชย์

ตารางที่ 2

บัญชีรายละเอียดสถานที่เพื่อการศึกษอกับสำนักงานใหญ่และโรงงานของผู้ประกอบอุตสาหกรรมหอกระสอบ

ลำดับ	ชื่อผู้ประกอบการอุตสาหกรรม	ที่ตั้งสำนักงานใหญ่	หมายเลขโทรศัพท์สำนักงานใหญ่	ที่ตั้งโรงงาน	โทรศัพท์โรงงาน
1	บริษัท แหม่มทองอุตสาหกรรม จำกัด	62/11-4 ต.ชนิยะ อ.บางรัก กรุงเทพมหานคร	2337300 - 9	ถ.223 ต.มิตรภาพ ต.สูงเนิน อ.สูงเนิน จ.นครราชสีมา	241730
2	โรงงานกระสอบกระหวางการคลัง	95 อาคาร 10 ต.ราชดำเนิน อ.พระนคร กรุงเทพมหานคร	2816562 2822872 - 4	ถ.34 ต.พหลโยธิน ต.คลองหนึ่ง อ.คลองหลวง จ.ปทุมธานี	5168174 5168369
3	บริษัท กระสอบอิสาน จำกัด	41 ซอยราชครู ต.พหลโยธิน กรุงเทพมหานคร	2796717 2798600 - 2	ต.จอหอ อ.เมือง จ.นครราชสีมา	242101
4	โรงงานกระสอบป่านกระหวาง-อุตสาหกรรม	44 หมู่ที่ 1 ต.บึงพระ อ.บางกระสอบ จ.บึงพระ	5251547 5250342	44 หมู่ที่ 1 ต.บึงพระ อ.เมือง จ.บึงพระ	5884547
5	บริษัท กระสอบปากช่อง จำกัด	223-231 ชั้น 2 ต.ทรงสวัสดิ์ ต.สัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร	2332695 - 7 2344052, 2348224	ถ.174 ต.มิตรภาพ ต.หนองสาหร่าย อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา	311060 311956
6	บริษัท กระสอบสีบัว จำกัด	260 อาคารสุริโยทัย ชั้น 7 ต.พหลโยธิน กรุงเทพฯ	2797256 - 8	12/3 ต.สีบัว อ.สีบัว จ.นครราชสีมา	241400
7	บริษัท อุตสาหกรรมปอและป่าน จำกัด	65-68 ต.รองเมือง อ.ปทุมวัน กรุงเทพมหานคร	2142415, 2142974 2143460, 2143481	หมู่ที่ 4 ต.จตุรสถวนคร ต.หนองบัว จ.อุตรธานี	221613 220613
8	บริษัท ซี.พี.เท็กซ์ไทล์ จำกัด	61 อาคารทวี ชั้น 7 ต.เกษมราษฎร์ ต.คลองเตย กรุงเทพมหานคร 11	2863181, 2866040 2863910 ถึง 24	ถ.202 ต.มิตรภาพ ต.โนนทอง อ.สีบัว จ.นครราชสีมา	-
9	โรงงานกระสอบสหพัฒน์ จำกัด	175-177 อาคารบางกอกถนนประทีป ชั้น 2 ต.สุรวงศ์ กรุงเทพมหานคร	2345065 - 9	ถ.4 เล่งที่ 717 ต.ศิษย์ ต.สวนดอกไม้ อ.เสนาห์ จ.สระบุรี	211677 211716
10	บริษัท โอเรียนเทอรัล จำกัด	968 อาคารอิมพีเรียล ชั้น 8 ต.พระราม 4 กรุงเทพมหานคร	2330373, 2331488 2332615	อ.แก่งคอย จ.สระบุรี	244671
11	นจก.ขอนแก่นแหม่มทองอุตสาหกรรม	136/47 ต.นเรศ อ.บางรัก กรุงเทพมหานคร	2348331, 2335530	86/2 ต.มลิวัลย์ ต.ท่าพระ อ.เมือง จ.ขอนแก่น	236460
12	บริษัท โรงงานผลิตภัณฑ์ปอและป่าน จำกัด	136/47 ต.นเรศ อ.บางรัก กรุงเทพมหานคร	2348331	โรงสีแหม่มทอง ถ.85 ต.มลิวัลย์ หมู่ที่ 2 ต.หนองไผ่ อ.ชุมแพ จ.ขอนแก่น	311216
13	บริษัท ปทุมกระสอบ จำกัด	968 อาคารอิมพีเรียล ชั้น 1 ต.พระราม 4 กรุงเทพมหานคร	2345021 - 9	46 หมู่ที่ 7 ต.บางคูหลวง อ.ลาดหลุมแก้ว จ.ปทุมธานี	-
14	นจก.อุตสาหกรรมกระสอบสุรินทร์	144/2 ซอยสองพระ ต.สีระยา กรุงเทพมหานคร (บริษัท ปทุมกระสอบ จำกัด)	2339860, 2348165	โรงสีเจริญผล เลขที่ 178/2 ต.บ้านนา อ.เมือง จ.สุรินทร์	511776

หมายเหตุ ลำดับที่ 4 โรงงานกระสอบป่านกระหวางอุตสาหกรรม กระหวางอุตสาหกรรม ซึ่งมิได้กิจการตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2523
ที่มา: สมาคมอุตสาหกรรมหอกระสอบไทย

ตารางที่ 3

บัญชีประวัติโรงงานหอกระสอบโดยสังเขปทั้งอดีตและปัจจุบัน

ลำดับ	ปัจจุบัน		อดีต (ประวัติสังเขป)		ตั้งโรงงาน เมื่อ พ.ศ.
	ชื่อโรงงาน	ที่ตั้งโรงงาน	ชื่อโรงงาน	ที่ตั้งโรงงาน	
1.	โรงงานกระสอบบ้านกรมโรงงาน (รัฐา)	ต.บางกระสอบ จ.นนทบุรี	-โรงงานกระสอบบ้านกรมโรงงานกระทรวงอุตสาหกรรม (รัฐา) ชาติ	ต.บางกระสอบ จ.นนทบุรี	2495
2.	บริษัท โอเรียนเทิล จำกัด (เอกา)	อ.แก่งคอย จ.สระบุรี	-โรงงานหอกระสอบขององค์การอาหารและยา (ภอมาชยา) ในกลุ่มบริษัท นีออนิม่า ประเทศญี่ปุ่น ประมาณ พ.ศ.2512 ใช้ชื่อว่า บริษัท กระสอบสระบุรี จำกัด จนถึงต้นปี 2523 จึงเปลี่ยนชื่อใหม่ (เอกชน)	อ.แก่งคอย จ.สระบุรี	2496
3.	บริษัท กระสอบอีสาน จำกัด (รัฐา)	ท.จอหอ จ.นครราชสีมา	-บริษัท กระสอบอีสาน จำกัด ตั้งโดยทุนเอกชนรายหนึ่งร่วมกับบริษัท หงษ์สามัคคี จำกัด ปี 2499 บ.สงเสริมเศรษฐกิจ จก.ร่วมขยายการค้าเงินงาน (เอกา) สอนมาขายกิจการให้รัฐบาลกระทรวงการคลัง พ.ศ.2502	ท.จอหอ จ.นครราชสีมา	2496
4.	บริษัท กระสอบปากช่อง จำกัด (เอกา)	อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา	-บริษัท หีบออกอุตสาหกรรม จำกัด (เจ้าของเดิมเป็นชาวไต้หวัน) ขายกิจการให้ บ.กระสอบปากช่อง จก.ประมาณปี 2513 (เอกชน)	อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา	2506
5.	บริษัท แผลมทองอุตสาหกรรม จำกัด (เอกา)	อ.สูงเนิน จ.นครราชสีมา	-บริษัท แผลมทองอุตสาหกรรม จำกัด (เอกชน)	อ.สูงเนิน จ.นครราชสีมา	2507
6.	โรงงานกระสอบกระทรวงการคลัง (รัฐา)	อ.รังสิต จ.ปทุมธานี	-บริษัท บางกอกกระสอบ จำกัด (เอกชน) รัฐบาลอีกมาเป็นของกระทรวงการคลัง ประมาณปี 2506	อ.รังสิต จ.ปทุมธานี	2507
7.	หจก.อุตสาหกรรมกระสอบสุรินทร์ (เอกา)	อ.เมือง จ.สุรินทร์	-บริษัท หุอินทส์ (1961) จำกัด (เอกา) ขายกิจการไปเมื่อปี 2511	อ.บางปะอิน จ.อยุธยา	2508
8.	บริษัท กระสอบสีบัว จำกัด (เอกา)	อ.สีบัว จ.นครราชสีมา	-บริษัท กระสอบสีบัว จำกัด	อ.สีบัว จ.นครราชสีมา	2510
9.	หจก.ขอนแก่นแผลมทองอุตสาหกรรม (เอกา)	ท.หาพระ อ.เมือง จ.ขอนแก่น	-บริษัท กระสอบขอนแก่น จำกัด (เจ้าของเดิมเป็นชาวปาเกีสถาน) ขายกิจการให้กับญี่ปุ่น กลุ่ม บ.นีออนิม่า ญี่ปุ่นขายกิจการไปเมื่อปี 2520 ให้กับ หจก.ขอนแก่นแผลมทองอุตสาหกรรม)	ท.หาพระ อ.เมือง จ.ขอนแก่น	2510
10.	บริษัท อุตสาหกรรมปอและนุ่น จำกัด (เอกา)	อ.เมือง จ.อุตรธานี	-บริษัท อุตสาหกรรมปอและนุ่น จำกัด	อ.เมือง จ.อุตรธานี	2511
11.	บริษัท ซี.ซี. เด็กซ์โรว์ จำกัด (เอกา)	อ.สีบัว จ.นครราชสีมา	-เพิ่มชื่อ บริษัท วนนท์ จำกัด เปลี่ยนชื่อเป็นบริษัทใหม่เมื่อปี 2522	อ.สีบัว จ.นครราชสีมา	2518
12.	บริษัท โรงงานกระสอบสหชัยบุรี (เอกา)	อ.เสนาห์ จ.สระบุรี	-บริษัท โรงงานกระสอบสหชัยบุรี จำกัด (เอกชน)	อ.เสนาห์ จ.สระบุรี	2519
13.	บริษัท ปทุมกระสอบ จำกัด (เอกา)	ท.บางคูหลวง อ.ลาดหลุมแก้ว จ.ปทุมธานี	-บริษัท ปทุมอุตสาหกรรมปอ จำกัด เดิมเป็นโรงงานมันเชือกปอตั้งแต่ปี 2517 ใ้กับอนุญาติให้ขยายเป็นโรงงานหอกระสอบเมื่อปี 2520 พร้อมทั้งเปลี่ยนชื่อบริษัท	ท.บางคูหลวง จ.ปทุมธานี	2520
14.	บริษัท โรงงานผลิตเส้นปอชุมแพ จำกัด (เอกา)	ท.หนองไผ่ อ.ชุมแพ จ.ขอนแก่น	-โรงสีแผลมทอง เดิมเป็นโรงงานมันเชือกปอตั้งแต่ปี 2517 ใ้กับอนุญาติให้ขยายเป็นโรงงานหอกระสอบเมื่อปี 2520 พร้อมทั้งตั้งชื่อเป็นบริษัท	ท.หนองไผ่ อ.ชุมแพ จ.ขอนแก่น	2520

ที่มา: สมาคมอุตสาหกรรมหอกระสอบไทย

2. กำลังการผลิต

อุตสาหกรรมทอกระสอบใช้เครื่องจักรที่สำคัญ 2 ส่วน คือ เครื่องปั่นด้าย และเครื่องทอ เครื่องปั่นด้าย ได้แยกออกเป็น 3 ประเภท คือ เครื่องปั่นด้ายเส้นเล็ก (Light Yarn) เครื่องปั่นด้ายเส้นใหญ่ (Heavy Yarn) และเครื่องปั่นด้าย Spingard ที่สามารถปั่นด้ายทั้งด้ายเส้นเล็กและเส้นใหญ่ สำหรับเครื่องทอกระสอบ มี 4 ประเภทใหญ่ ๆ คือ เครื่องทอแบบดั้งเดิม (Conventional หรือ Flat Loom) เครื่องทอแบบวันแม็ค (One Mack) เป็นเครื่องทอที่มีประสิทธิภาพการทอสูงกว่าเครื่องทอแบบดั้งเดิม เครื่องทอแบบ Half Circular และเครื่องทอแบบ Tegard ซึ่งสามารถทอได้ครั้งละ 2 ผืนพร้อมกัน ทั้งจะแสดงให้เห็นถึงจำนวนเครื่องทอกระสอบและจำนวนเครื่องปั่นด้ายในประเทศไทยในตารางที่ 4 และ 5

โรงงานทอกระสอบในประเทศทั้งหมดมีกำลังการผลิตผลิตภัณฑ์ปอ รวมกันประมาณ 250,000 เมตริกตันต่อปี หรือคิดเทียบเป็นกระสอบได้ประมาณ 220 ล้านใบ แต่ผลิตได้จริงเฉลี่ยปีละประมาณ 190,000 เมตริกตัน หรือคิดเทียบเป็นกระสอบได้ประมาณ 168 ล้านใบ หรือประมาณร้อยละ 75 ของกำลังการผลิต

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4
จำนวนเครื่องทอกระสวยในประเทศไทย
(พ.ศ.2518 - 2523)

หน่วย : เครื่อง

พ.ศ.	เครื่องทอ Flat Loom	เครื่องทอ One Mack	เครื่องทอ Half Circular	เครื่องทอ Tegard	รวม
2518	850	1,528	226	56	2,660
2519	799	1,626	375	55	2,855
2520	800	1,625	377	55	2,857
2521	848	1,649	377	55	2,929
2522	848	1,656	377	-	2,881
2523	646	1,681	377	-	2,704

ที่มา : สหภาพอุตสาหกรรมทอกระสวยไทย

หมายเหตุ : เครื่องทอ Tegard บริษัท ซี.พี.เท็กซ์ไทล์ จำกัด ได้เปลี่ยน
ไปผลิตสินค้าอื่นแทน

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5
จำนวนเครื่องปั่นด้ายในประเทศไทย
(พ.ศ. 2518 - 2523)

หน่วย : เครื่อง

พ.ศ.	เครื่องปั่นด้าย เส้นเล็ก (Light Yarn)	เครื่องปั่นด้าย เส้นใหญ่ (Heavy Yarn)	เครื่องปั่นด้ายเส้น เล็กและเส้นใหญ่ (Spingard)	รวม
2518	46,760	17,484	-	64,208
2519	50,830	18,840	1,056	70,726
2520	49,010	19,072	1,056	69,138
2521	50,690	19,744	1,056	71,490
2522	50,690	19,744	1,056	71,490
2523	50,074	19,204	1,056	70,334

ที่มา : สมาคมอุตสาหกรรมทอกระสอบไทย

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3. ต้นทุนการผลิต

ต้นทุนการผลิตกระสอบและผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ของแต่ละโรงงาน แตกต่างกันโดยขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพของเครื่องจักร คนงาน และระบบการบริหารงาน อย่างไรก็ตามในบรรดาต้นทุนประเภทต่าง ๆ ต้นทุนวัตถุดิบ คือ ปอ นั้นมีความสำคัญมากที่สุดประมาณร้อยละ 50 ของต้นทุนทั้งหมด อย่างไรก็ตามต้นทุนการผลิตกระสอบและผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ประกอบด้วยต้นทุนประเภทต่าง ๆ ดังนี้คือ

1. ต้นทุนคงที่ ได้แก่ ค่าเสื่อมราคาเครื่องจักร และโรงงาน เงินเดือนฝ่ายจัดการโรงงาน ดอกเบี้ยเงินกู้ ค่าเบี้ยประกันภัย ค่าแรงงาน เงินเดือน
2. ต้นทุนผันแปร ได้แก่ ค่าวัตถุดิบ (ปอ) ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง และไฟฟ้า ค่าอะไหล่ซ่อมแซมเครื่องจักร ค่าพัสดุของใช้สิ้นเปลือง
3. ค่าใช้จ่ายอำนวยการ และการขาย ได้แก่ เงินเดือนฝ่ายจัดการ ค่าขนส่งสินค้า และค่าเช่าโกดัง ค่าใช้จ่ายยานพาหนะ ดอกเบี้ยเงินหมุนเวียน และค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ดอื่น ๆ
4. ค่าภาษีการค้าและภาษีเทศบาล ร้อยละ 3.25 ของราคาขายในปัจจุบัน

ต้นทุนแต่ละประเภทดังกล่าวข้างต้นสามารถแสดงรายละเอียดต้นทุนการผลิตและโครงสร้างของต้นทุนของผู้ผลิตกระสอบได้ดังนี้

ตารางที่ 6
ต้นทุนการผลิตกระสอบ

1.134 กก:ใบ

รายการ	บาท/ใบ	ร้อยละ
ต้นทุนคงที่ :-		
เงินเดือนค่าแรงงาน ค่าอาหาร	2.06	17.99
ค่าวัสดุชิ้นเปลี่ยนและเบ็กเหล็ก	0.13	1.14
เบี้ยประกันภัย	0.11	0.96
ค่าซ่อมแซมอาคารและถนน	0.03	0.26
ค่าสีทหรืออาคารและ เครื่องจักร	0.55	4.80
	2.88	25.15
ต้นทุนผันแปร :-		
ค่าป่อ	5.58	48.73
ค่าเบชชิงออยล์และอิมัลลิไฟเออร์	0.47	4.10
ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงและไฟฟ้า	0.32	2.79
ค่าสีบอมป่อ	0.02	0.17
ค่าน้ำมันหล่อลื่นและ เครื่องจักร	0.04	0.35
ค่าอะไหล่และซ่อมแซม เครื่องจักร	0.47	4.11
	6.90	60.25

รายการ	บาท/ไร่	ร้อยละ
ค่าใช้จ่ายอำนวยการและการขาย:-		
เงินเคื้อน	0.23	2.01
ค่าใช้จ่ายรถยนต์และค้ายานพาหนะ	0.08	0.70
ค่าขนส่งสินค้าและค่าเช่าโกดัง	0.15	1.31
ค่ารับรองและเบ็คเทล็ค	0.24	2.10
ค่าสีกหรือ	0.05	0.44
ค่าคอกเบี้ย	0.54	4.72
	1.29	11.28
ภาษีการค้าและภาษีเทศบาล 3.3 % ของราคาขายปัจจุบัน	0.38	3.32
รวมต้นทุนทั้งสิ้น	11.45	100.00

ที่มา: กองวิจัยสินค้าและการตลาด กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์

หมายเหตุ: เป็นต้นทุนการผลิตเมื่อปี 2520

ต้นทุนการผลิตกระสอบในปัจจุบันได้สูงขึ้นเรื่อย ๆ มีสาเหตุมาจากราคาวัตถุดิบที่สูงขึ้นนั่นเอง จากการแสดงต้นทุนการผลิตจะเห็นได้ว่าวัตถุดิบคือปอ มีจำนวนใช้ถึง 50 % ของต้นทุนทั้งหมดและเนื่องจากราคาปอได้เพิ่มขึ้นทุกปี โดยเฉพาะปัจจุบันปอที่มีในประเทศขาดแคลน จำเป็นต้องสั่งปอจากต่างประเทศเข้ามาเพื่อทำการผลิตในประเทศด้วย ทำให้ต้นทุนการผลิตยอมสูงขึ้น

นอกจากนี้อัตราค่าจ้างแรงงานก็เพิ่มสูงขึ้นด้วย ซึ่งการใช้แรงงานอุตสาหกรรมน้อยในลักษณะที่สูง อีกทั้งค่าใช้จ่ายในการผลิตและค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานก็เพิ่มสูงขึ้นเช่นกัน ซึ่งจะเห็นได้ว่าอัตราส่วนร้อยละของค่าแรงงานมีถึง 17.99 % ของต้นทุนผลิตทั้งหมด รองลงมาจากวัตถุดิบ (ปอ) ดังนั้นเมื่อตัวสำคัญของการผลิตมีต้นทุนสูง โดยเปลี่ยนแปลงไปคามราคาปอและนโยบายค่าแรงขั้นต่ำของรัฐบาล จึงทำให้ต้นทุนรวมของอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นตลอดเวลา ในขณะที่การส่งออกคือการจำหน่ายขณะนี้ก็มีคู่แข่งจากประเทศจีนเพิ่มขึ้นอีก 1 ประเทศ ทำให้เกิดการดำเนินงานไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร

สำหรับค่าใช้จ่ายในการขายและการอำนวยความสะดวกเมื่อเทียบร้อยละของต้นทุนทั้งหมดก็มีเพียง 11.28 % เท่านั้น ซึ่งโดยทั่วไปแล้ว เมื่อต้นทุนที่ไม่สามารถควบคุมได้ เช่น ปอ และค่าแรงสูงขึ้น แต่ต้นทุนส่วนนี้คือค่าใช้จ่ายในการขายและดำเนินงานเป็นต้นทุนที่กิจการสามารถควบคุมได้ ซึ่งถ้าหากบริษัทใดสามารถควบคุมค่าใช้จ่ายเหล่านี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพแล้วก็จะสามารถลดปัญหาต้นทุนการผลิตสูงขึ้นได้

4. แรงงานที่ใช้ในโรงงานทอกระสอบ

โรงงานทอกระสอบเป็นอุตสาหกรรมที่ผลิตโดยใช้เครื่องจักร เป็นชุดช่วงต่าง ๆ ของการผลิตสืบเนื่องสัมพันธ์กันแต่ละช่วงจะใช้คนจำนวนมาก อุตสาหกรรมทอกระสอบจึงเป็นแหล่งจ้างแรงงานใหญ่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ดังจะได้แสดงในตารางที่ 7) แรงงานส่วนใหญ่ที่ใช้เป็นหญิงประมาณร้อยละ 90 ของแรงงานทั้งหมดและปริมาณแรงงานแต่ละส่วนของอุตสาหกรรมทอกระสอบไทยได้แสดงไว้ในตารางที่ 8

ตารางที่ 7

จำนวนแรงงานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในประเทศไทย
(พ.ศ. 2518 - 2523)

พ.ศ.	จำนวน (คน)
2518	23,200
2519	28,300
2520	28,000
2521	35,000
2522	40,000
2523	30,544

ที่มา: สมาคมอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย

5. ปริมาณการผลิต

ผลผลิตของโรงงานท่องเที่ยวได้เพิ่มขึ้นโดยลำดับและใน พ.ศ. 2509 เป็นต้นมา ประเทศไทยได้เปลี่ยนฐานะจากผู้นำกระสอบเข้าปีละประมาณ 30 - 35 ล้านโบริมาเป็นประเทศผู้ส่งออก

ผลผลิตผลิตภัณฑ์จะมีปริมาณเพิ่มขึ้นหรือลดลงขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่

ก. ผลผลิตภายในประเทศ

ข. ผลผลิตทางการเกษตร เช่น ข้าว ข้าวโพก น้ำตาล และพืชไร่อื่น ๆ

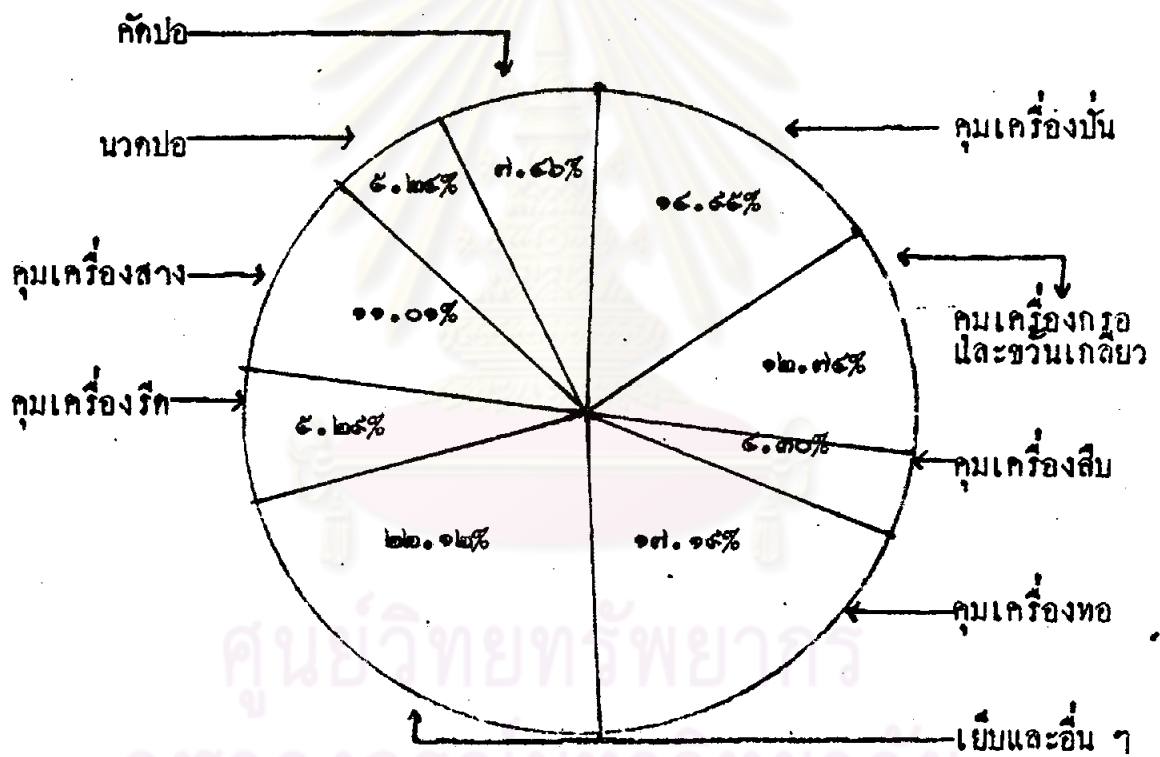
ที่คงใช้กระสอบบรรจุ

ค. ปริมาณสินค้าเกษตรที่ส่งออก

ง. การผลิตรายอื่นและผลิตภัณฑ์อื่นของประเทศผู้ผลิตอื่น ๆ

ตารางที่ ๔

ปริมาณแรงงานแต่ละส่วนของอุตสาหกรรมหอกระสอบไทย

ที่มา : สมาคมอุตสาหกรรมหอกระสอบไทย

- จ. ความต้องการใช้ปุ๋ยและผลิตภัณฑ์ปุ๋ยในตลาดโลก
- ฉ. การเปลี่ยนแปลงทางด้านการขนส่งและการนำผลิตภัณฑ์ปุ๋ยสังเคราะห์มาใช้แทนกระสอบ เป็นต้น

ใน พ.ศ. 2521 ผลผลิตผลิตภัณฑ์ปุ๋ยมีจำนวน 144.88 ล้านไบ ลดลงจาก พ.ศ. 2520 ร้อยละ 3.3 ทั้งนี้ เนื่องจากมีผลิตภัณฑ์ปุ๋ยค้างสต็อกใน พ.ศ. 2520 เป็นจำนวนมาก ถึงแม้ว่าใน พ.ศ. 2520 ปริมาณที่ใช้ในประเทศจะเพิ่มขึ้นก็ตาม แต่ปริมาณส่งออกกลับลดลง เนื่องจากภาวะการค้าผลิตภัณฑ์ปุ๋ยในตลาดโลกขยเซา

ใน พ.ศ. 2522 ผลผลิตผลิตภัณฑ์ปุ๋ยมีจำนวน 170.08 ล้านไบ เพิ่มขึ้นจาก พ.ศ. 2521 ร้อยละ 17.39 เนื่องจากการส่งออกมากเพราะเป็นระยะที่ประเทศอินเดียและบังคลาเทศประสบปัญหาภาวะแห้งแล้ง และกรรมกรในโรงงานอุตสาหกรรม ทอกระสอบน้คหยุดงานเป็นเวลานาน ประกอบกับขาดแคลนพลังงานไฟฟ้าที่ใช้ในการผลิต ผลผลิตผลิตภัณฑ์ปุ๋ยจึงลดลง ทำให้ลูกค้าประเทศดังกล่าวหันมาซื้อผลิตภัณฑ์ปุ๋ยจากไทยเพิ่มขึ้น โรงงานทอกระสอบของไทยจึงต้องเพิ่มผลผลิตเพื่อสนองความต้องการทั้งตลาดในประเทศและต่างประเทศ และปรากฏว่าสต็อกผลิตภัณฑ์ปุ๋ยเมื่อสิ้นเดือนธันวาคม 2522 ไคลดลงเหลือ 17.84 ล้านไบ น้อยกว่าเมื่อสิ้นเดือนธันวาคม 2521 ซึ่งมีถึง 25.81 ล้านไบ (คงจะแสดงให้เห็นถึงปริมาณการผลิตในตารางที่ 9)

ภาวะการค้า

1. การใช้ในประเทศ

ปริมาณความต้องการใช้กระสอบป่านภายในประเทศขึ้นอยู่กับผลผลิตภัณฑ์เกษตรกรรมและการส่งออกสินค้าเหล่านี้ไปยังต่างประเทศเป็นส่วนใหญ่ ฉะนั้นปริมาณความต้องการใช้กระสอบในแต่ละปีและในระหว่างปีจึงผันแปรขึ้นลงตามภาวะผลผลิตของสินค้าเกษตรและเปลี่ยนแปลงไปตามฤดูกาล ผลิตภัณฑ์ภัณฑ์เกษตรช่วย ปกติการใช้กระสอบจะมี

มากในระหว่างเดือนตุลาคมถึงเดือนมีนาคม เนื่องจากเป็นระยะเก็บเกี่ยวข้าว ข้าวโพค และฤดูที่ใช้น้ำตาลความต้องการในระยะ 6 เดือน ดังกล่าวมีสูงถึงประมาณร้อยละ 60 - 70 ของปริมาณความต้องการทั้งหมดตลอดปี สำหรับปริมาณความต้องการใช้กระสอบบรรจุสินค้าทุกชนิดรวมกันในปัจจุบันมีประมาณปีละ 60 - 80 ล้านใบ และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี โดยจะเห็นได้จากปี 2519 ปริมาณการใช้กระสอบภายในประเทศมีเพียง 78.00 ล้านใบ หรือร้อยละ 57.40 ของปริมาณที่ผลิตได้ทั้งหมดในปีนั้น ต่อมาในปี 2520 ปริมาณการใช้กระสอบได้เพิ่มขึ้นเป็น 87.60 ล้านใบ หรือร้อยละ 58.44 ของปริมาณที่ผลิตได้ทั้งหมดในปีนั้น

ใน พ.ศ. 2521 ปริมาณผลิตภัณฑ์ปอที่ใช้ภายในประเทศมีจำนวน 70.21 ล้านใบ ลดลงจาก พ.ศ. 2520 ร้อยละ 19.8 ทั้งนี้เนื่องจากผลผลิตทางการเกษตรลดลง เพราะประสบภัยธรรมชาติ ประกอบกับการส่งข้าวและน้ำตาลออกจำหน่ายต่างประเทศ มีปริมาณลดลงจาก พ.ศ. 2520 ร้อยละ 45 และ 38 ตามลำดับ ผู้ผลิตต่างพยายามระบายสต็อกผลิตภัณฑ์ปอของตนออกจำหน่ายในราคาต่ำ ปรากฏว่าปริมาณผลิตภัณฑ์ปอที่ส่งออกใน พ.ศ. 2521 มีจำนวนเพิ่มขึ้นจาก พ.ศ. 2520 ถึงร้อยละ 94 ซึ่งมีผลทำให้สต็อกในปลายปีลดลงเหลือ 25.81 ล้านใบ

ใน พ.ศ. 2522 ประเทศลูกค้าผลิตภัณฑ์ปอของอินเดียและบังคลาเทศได้หันมาซื้อผลิตภัณฑ์ปอจากประเทศไทยมากขึ้น ทำให้ผู้ผลิตต่างระบายสต็อกของตนออกจำหน่ายต่างประเทศ ประกอบกับราคาส่งออกสูงกว่าราคาจำหน่ายในประเทศ จึงเป็นเหตุจูงใจให้มีการส่งออกกันมากขึ้น ขณะเดียวกันความต้องการใช้ในประเทศมีปริมาณเพิ่มขึ้น ปริมาณผลิตภัณฑ์ปอที่ใช้ในประเทศใน พ.ศ. 2522 มีจำนวน 75.00 ล้านใบ เพิ่มขึ้นจาก พ.ศ. 2521 ร้อยละ 6.8 ทั้งนี้เนื่องจากผลผลิตทางการเกษตรเพิ่มขึ้น กล่าวคือ ผลผลิตข้าวเพิ่มขึ้นร้อยละ 25 ผลผลิตข้าวโพคเพิ่มขึ้นร้อยละ 9 และผลผลิตน้ำตาลเพิ่มขึ้นร้อยละ 14 ด้วยเหตุดังกล่าวทำให้ความต้องการใช้กระสอบบรรจุสินค้าใน

ประเทศสูงมาก ประกอบกับการคืนตัวแย่งซื้อกระสอบเก็บไว้ใช้ในระยะต่อไป ทำให้ในปี 2522 ปริมาณการใช้ภายในประเทศได้เพิ่มสูงขึ้น (ซึ่งจะแสดงให้เห็นปริมาณการใช้ในประเทศในตารางที่ 9, 10 และ 11)

สมาคมอุตสาหกรรมทอกระสอบไทย ได้ตระหนักถึงปัญหาวิกฤติภัยพิบัติภายในประเทศขาดแคลนและมีราคาแพง จึงได้จัดตั้งมูลนิธิตกกันชน (Buffer Stock) ของกระสอบขึ้น เมื่อเดือนกรกฎาคม 2522 โดยกำหนดเป้าหมายเก็บกระสอบเข้ามูลนิธิในระยะเดือนกรกฎาคม - ตุลาคม เดือนละ 900,000 ใบ, พฤศจิกายน 1,400,000 ใบ และเดือนธันวาคม 2,900,000 ใบ รวมเป็นจำนวน 7.9 ล้านใบ และใน พ.ศ. 2523 เดือนมกราคม 4,400,000 ใบ และกุมภาพันธ์ 1,400,000 ใบ

เมื่อวันที่ 18 ตุลาคม 2522 กระทรวงพาณิชย์ได้มีประกาศให้กระสอบป่านเป็นสินค้าที่ต้องขออนุญาตในการส่งออกนอกราชอาณาจักร ทั้งนี้เพื่อป้องกันการขาดแคลนในประเทศ เพราะเป็นระยะที่ข้าวและพืชไร่ต่าง ๆ ที่ต้องใช้กระสอบบรรจุเริ่มออกสู่ตลาด แต่ได้อนุญาตให้ส่งออกได้ในกรณีดังต่อไปนี้

- (1) ผู้ส่งออกต้องแจ้งความจำนงขอเป็นผู้ส่งออกไว้กับกรมการค้าต่างประเทศ
- (2) ผู้ส่งออกต้องเป็นสมาชิกของสมาคมอุตสาหกรรมทอกระสอบไทย โดยสมาคมได้ยืนยันต่อกรมการค้าต่างประเทศว่า เป็นผู้ที่ปฏิบัติตามข้อผูกพันในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจำหน่ายกระสอบเพื่อใช้ภายในประเทศที่มีไว้กับสมาคมแล้วเท่านั้น

2. การส่งออก

ไทยเริ่มส่งกระสอบออกไปจำหน่ายต่างประเทศได้เริ่มส่งออกตั้งแต่ พ.ศ. 2501 แต่ยังมีจำนวนน้อยมากเพียงมีละ 100,000 ใบ เท่านั้น ตลาดส่วนใหญ่เป็น ตลาดใกล้เคียง เช่น ลาว เขมร และสิงคโปร์ นับตั้งแต่ พ.ศ. 2509 เป็นต้นมา ได้มีการส่งออกไปต่างประเทศจำนวนมากประมาณ 6 ล้านใบ และได้เพิ่มขึ้นตามลำดับ ในระยะต่อมา ตลาดต่างประเทศที่สำคัญได้แก่ อินโดนีเซีย สิงคโปร์ ออสเตรเลีย ญี่ปุ่นและแอฟริกาใต้ ใน พ.ศ. 2511 ส่งออก 19.18 ล้านใบ และเพิ่มขึ้นเป็น 34.04 23.52, 57.93 และ 71.42 ล้านใบ ใน พ.ศ. 2514, 2515, 2516 และ 2517 ตามลำดับ

ใน พ.ศ. 2518 ทั้งปริมาณและมูลค่าที่ส่งออกใกล้เคียงจาก พ.ศ. 2517 ประมาณร้อยละ 22.52 ทั้งนี้เพราะญี่ปุ่นซึ่งเป็นตลาดใหญ่ของไทยลดการสั่งซื้อลงจาก 53.69 ล้านใบ เหลือเพียง 25.84 ล้านใบ แต่ก็ได้ตลาดใหญ่ คือสหรัฐอเมริกา และไต้หวัน โดยซื้อ 3.13 ล้านใบ และ 1.74 ล้านใบ ตามลำดับ

ใน พ.ศ. 2519 ปริมาณที่ส่งออกและมูลค่าเพิ่มขึ้นเล็กน้อย แต่ก็ยังต่ำกว่า พ.ศ. 2517 เพราะราคากลางประเทศต่ำลง แต่ต้นทุนการผลิตโดยเฉพาะปุ๋ยราคาสูงขึ้น ทำให้โรงงานทอกระสอบไม่สามารถลดราคาเพื่อแข่งขันกับผู้ผลิตรายใหญ่อื่น ๆ ได้

ใน พ.ศ. 2520 ปริมาณและมูลค่าที่ส่งออกลดลงอีกเนื่องจากต้นทุนผลิตภัณฑ์ของไทยสูงขึ้นกว่าเดิม เพราะผลผลิตป้อนน้อยซึ่งส่งผลกระทบต่อภาวะการค้าและการผลิต ทำให้ไม่สามารถแข่งขันกับตลาดต่างประเทศได้

ใน พ.ศ. 2521 ปริมาณและมูลค่าผลิตภัณฑ์ที่ส่งออกเพิ่มขึ้นจาก พ.ศ. 2520 ถึงร้อยละ 133.1 และ 94.6 ของปริมาณและมูลค่าตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากมีผลิตภัณฑ์ปอตกค้างอยู่ในสต็อกมาจาก พ.ศ. 2520 เป็นจำนวนมาก ประกอบกับความต้องการ

ใช้ภายในประเทศลดลง ผู้ผลิตจึงพยายามระบายสต็อกของตนออกจำหน่ายต่างประเทศให้มากที่สุด จนกระทั่งมีการแย่งขายที่ราคาตัวเอง ทำให้ราคาส่งออกต่ำกว่าราคาที่จำหน่ายในประเทศ และในปีนี้สาธารณรัฐประชาชนจีนได้สั่งซื้อกระสอบจากไทยเป็นครั้งแรกเป็นจำนวน 6.27 ล้านใบ มูลค่า 38.0 ล้านบาท

ใน พ.ศ. 2522 ภาวะการส่งออกนํ้าไค้ว่าอยู่ในเกณฑ์ เนื่องจากประเทศอินเดียและบังคลาเทศประสบปัญหาทางด้านแรงงาน และขาดแคลนพลังงานไฟฟ้าที่ใช้ในการผลิต ทำให้ต้องลดการผลิตลง การส่งมอบให้ลูกค้าในต่างประเทศจึงล่าช้าไป ทำให้ลูกค้าของประเทศไทยหันมาซื้อผลิตภัณฑ์ปอจากไทยเพิ่มขึ้น ประกอบกับราคาซื้อขายในตลาดโลกสูงขึ้นเรื่อย ๆ ผู้ผลิตของไทยต่างระบายผลิตภัณฑ์ที่เหลือค้างในสต็อกจากปี พ.ศ. 2521 ออกไค้หมดและไค้เพิ่มผลผลิตเพื่อสนองความต้องการในตลาดต่างประเทศ ผลิตภัณฑ์ปอที่ส่งออกไปจำหน่ายใน พ.ศ. 2522 มีจำนวน 127.50 ล้านใบ มูลค่า 1,374.99 ล้านบาท ปริมาณและมูลค่าเพิ่มขึ้นจาก พ.ศ. 2521 ร้อยละ 30.1 และ 52.1 ตามลำดับ นํ้าไค้ว่าเป็นปีที่มีปริมาณและมูลค่าส่งออกสูงสุดนับตั้งแต่ไค้มีการส่งออก (ทั้งจะไค้แสดงให้เห็นถึงปริมาณการส่งออกในตารางที่ 9 และตารางที่ 13 แสดงประเทศลูกค้าผลิตภัณฑ์ปอรายสำคัญของประเทศไทย)

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 9
ปริมาณการผลิตการส่งออกและใช้ในประเทศ

พ.ศ. 2509 - 2522

หน่วยล้านใบ

พ.ศ.	ผลิต	ปริมาณส่งออก	ปริมาณการใช้ในประเทศ
2509	46.8	6.17	35.59
2510	54.6	6.47	48.66
2511	55.3	19.18	37.84
2512	48.0	16.24	31.43
2513	10.3	13.57	40.61
2514	73.1	34.07	33.50
2515	97.6	23.52	45.13
2516	107.0	57.93	54.75
2517	144.3	71.42	66.75
2518	128.2	52.53	58.71
2519	135.9	56.53	78.00
2520	149.9	42.04	87.60
2521	144.88	98.00	70.21
2522	170.08	127.50	75.00
2523	178.47	87.71	75.32

ที่มา: พ.ศ. 2509 - 2520 ธนาคารแห่งประเทศไทย

พ.ศ. 2521 - 2522 ฝ่ายวิจัยสินค้าอุตสาหกรรม กองวิจัยสินค้าและการตลาด

กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์

พ.ศ. 2523 สมาคมอุตสาหกรรมทอกระสอบไทย

ตารางที่ 10

ออกจกจำหน่ายผลิตภัณฑ์ภายในประเทศเบรียบเพิ่มยอดของแต่ละเดือนในแต่ละปี

หน่วยใบ : (1.134 กก.)

เดือน	ปี 2518			ปี 2519			ปี 2520		
	ขาว, น้ำตาล	ผลิตภัณฑ์	ยอดรวม	ขาว, น้ำตาล	ผลิตภัณฑ์	ยอดรวม	ขาว, น้ำตาล	ผลิตภัณฑ์	ยอดรวม
มกราคม	8,536,130	1,320,180	9,856,310	10,769,720	1,005,650	11,775,370	11,430,890	1,660,500	13,091,390
กุมภาพันธ์	5,196,550	1,319,710	6,516,260	8,668,650	1,079,120	9,747,770	11,933,950	1,457,750	13,391,700
มีนาคม	5,513,140	1,194,370	6,567,530	7,302,650	1,117,870	8,420,520	10,926,010	1,951,090	12,877,100
เมษายน	3,336,100	536,200	4,014,280	3,827,210	831,620	4,656,830	4,529,890	1,176,990	6,006,880
พฤษภาคม	2,196,600	673,390	2,871,990	2,114,950	1,009,830	3,174,780	6,561,310	1,947,660	8,508,970
มิถุนายน	1,536,710	531,680	2,068,390	2,722,200	844,420	3,566,620	3,849,260	2,375,540	6,224,800
กรกฎาคม	2,321,000	433,680	2,754,680	4,652,070	1,115,910	5,767,980	2,506,800	2,115,110	4,621,910
สิงหาคม	4,109,260	532,540	4,641,800	4,362,170	967,930	5,330,100	4,275,670	954,770	5,228,640
กันยายน	2,948,200	531,570	3,479,770	4,076,440	1,198,510	5,274,950	2,478,640	1,393,650	3,872,290
ตุลาคม	2,597,640	571,780	3,169,420	4,150,300	977,230	5,127,530	2,900,920	827,730	3,728,650
พฤศจิกายน	3,724,790	914,600	4,639,390	4,577,010	635,050	5,432,060	2,736,790	1,041,770	3,776,560
ธันวาคม	7,158,210	967,790	8,126,000	8,137,820	1,583,460	9,721,280	5,247,730	1,018,480	6,266,210
รวม	49,178,530	9,527,690	58,706,220	65,361,190	12,636,600	77,997,790	69,676,060	17,921,040	87,597,100

หมายเหตุ: ผลิตภัณฑ์เบรียบกระสอบขนาด 43" x 29" หนัก 1.134 กก.

ที่มา: สมาคมอุตสาหกรรมเบรียบไทย

ตารางที่ 11
 ยอดใช้จ่ายหน่วยผลิตไฟฟ้าในประเทศไทยเปรียบเทียบของแต่ละเดือนในแต่ละปี

หน่วยเป็น : (1,134 กก.)

เดือน	ปี 2521			ปี 2522			ปี 2523		
	ข้าว, น้ำตาล	ผลิตภัณฑ์	ยอดรวม	ข้าว, น้ำตาล	ผลิตภัณฑ์	ยอดรวม	ข้าว, น้ำตาล	ผลิตภัณฑ์	ยอดรวม
มกราคม	6,835,370	1,014,960	9,850,330	8,257,521	3,014,640	11,272,161	7,670,600	2,722,698	10,393,298
กุมภาพันธ์	6,149,330	959,980	7,109,310	5,483,750	2,946,960	8,430,710	6,370,000	2,220,829	8,590,829
มีนาคม	4,658,610	1,402,240	6,060,850	3,296,314	2,093,590	5,389,904	5,386,800	2,598,209	7,985,009
เมษายน	2,066,970	883,230	2,970,200	2,542,969	1,530,450	4,073,419	3,653,400	2,559,122	6,212,522
พฤษภาคม	2,565,210	920,750	3,485,960	2,715,687	2,246,630	4,962,317	2,295,000	2,030,397	4,325,397
มิถุนายน	1,352,400	780,990	2,133,390	2,794,650	2,129,480	4,924,130	2,556,667	1,696,399	4,253,066
กรกฎาคม	1,448,720	926,000	2,374,720	2,399,312	2,403,870	5,403,182	2,458,355	2,471,098	4,929,453
สิงหาคม	4,360,970	1,901,940	6,262,910	4,633,691	2,192,400	6,826,091	1,647,633	1,877,940	3,525,573
กันยายน	2,960,000	1,033,760	4,013,760	3,319,600	2,048,790	5,368,390	1,500,874	2,196,664	3,585,538
ตุลาคม	2,643,375	1,965,260	4,608,635	3,450,013	1,120,400	4,570,413	2,611,319	2,783,743	5,395,062
พฤศจิกายน	4,701,550	2,444,220	7,145,770	4,368,050	1,497,750	5,865,800	3,907,193	2,428,786	6,335,979
ธันวาคม	6,949,950	2,210,680	9,160,630	6,501,500	1,940,280	8,441,780	6,428,205	3,361,918	9,790,123
รวม	48,752,455	16,452,010	65,204,465	50,363,257	25,165,240	75,528,497	46,374,066	28,947,803	75,321,869

หมายเหตุ : ผลิตภัณฑ์ไฟฟ้ารวมของขนาด 13" x 29" ขนาด 1.134 กก.

ที่มา : สมาคมอุตสาหกรรมกระดาษไทย

จากตารางที่ 9 จะเห็นได้ว่าปริมาณผลผลิตอยู่ในอัตราที่เพิ่มขึ้นทุกปี ถึงแม้ว่าบางปีจะลดลงบ้างแต่ก็ลดลงในอัตราที่สูงขึ้น ซึ่งการเพิ่มขึ้นและลดลงของผลผลิตขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาแล้ว และในปี 2523 ใน 3 เดือนแรก โรงงานทดสอบก็ยังคงเร่งรัดการผลิตเพื่อสนองความต้องการของตลาด เพราะต้องการผลิตเพื่อส่งมอบให้แก่ลูกค้าต่างประเทศที่มีสัญญาผูกพันไว้ตั้งแต่ปี 2522 นอกจากนี้ก็เป็นระยะที่ความต้องการกระสอบบรรจุพืชผลทางการเกษตรที่มีปริมาณสูงในไตรมาสที่สอง การผลิตเริ่มลดลง ภาวะความต้องการกระสอบภายในเริ่มกลับสู่ภาวะปกติและความต้องการในตลาดโลกมีแนวโน้มต่ำลง แต่อย่างไรก็ตามผลผลิตผลิตภัณฑ์ที่ผลิตได้ในปี 2523 ยังคงสูงขึ้นและผลิตได้มากเป็นประวัติการณ์ โดยสามารถผลิตผลิตภัณฑ์ออรวมกันได้ถึง 178.47 ล้านใบ

สำหรับปริมาณการส่งออกในปี 2523 ตลาดต่างประเทศไม่คล่องตัวและราบรื่นดังเช่นการขายในปี 2522 เพราะการค้าของอินเดียและบังคลาเทศได้กลับสู่ภาวะปกติตั้งแต่ไตรมาสที่สอง โดยสามารถสนองความต้องการของลูกค้าในตลาดต่างประเทศได้มากขึ้น ผู้ซื้อที่หันมาซื้อจากไทยเมื่อปี 2522 ได้กลับไปซื้อตลาดเดิมมากยิ่งขึ้น การส่งออกของไทยจึงไม่ขยายตัวเท่าที่ควร นอกจากนั้นแล้วยังมีผู้ส่งออกรายใหม่ได้แก่สาธารณรัฐประชาชนจีนได้ส่งสินค้าเข้ามาแข่งขันในตลาดประจำและตลาดใหญ่ของไทยในประเทศญี่ปุ่นและอินโดนีเซีย ประกอบกับความต้องการในตลาดโลกในปี 2523 ได้อ่อนตัวลง ส่งผลให้ปริมาณการส่งออกของไทยลดลงเหลือ 87.71 ล้านใบเท่านั้น

จากตารางที่ 9, 10 และ 11 ปริมาณการใช้ในประเทศอยู่ในอัตราที่เพิ่มขึ้นเรื่อยมาและสูงสุดในปี 2520 เนื่องจากผลผลิตทางการเกษตรเพิ่มขึ้นและลดลงมากในปี 2521 เพราะปริมาณการส่งข้าวและน้ำตาลออกจำหน่ายต่างประเทศมีปริมาณลดลงทำให้ขอกระสอบในประเทศเพื่อบรรจุข้าวและน้ำตาลลดลงด้วยในปี 2522 และ 2523 ปริมาณการใช้ในประเทศได้เพิ่มขึ้นอีกแต่เพิ่มจากปี 2522 เพียงเล็กน้อยเท่านั้น เนื่องจากผลผลิตในปี 2523 ทำกว่าเป้าหมายโดยออกสู่ตลาดล่าช้ากว่าปกติ ประกอบกับ

โรงงานน้ำตาลได้เปิดหีบอ้อยล่าช้าเกือบจะสิ้นปี โรงสีต่าง ๆ รอคุนโยบายการค้าข้าวของรัฐบาลเป็นเหตุให้การใช้กระสอบภายในปี 2523 อยู่ในเกณฑ์มากขึ้นกว่าปี 2522 เล็กน้อย คาดว่าการใช้กระสอบจะมีปริมาณมากขึ้นในต้นปี 2524

3. ราคาจำหน่ายในประเทศ

สำหรับราคาขายในประเทศรัฐบาลโดยกระทรวงพาณิชย์ได้เข้ามาควบคุมตั้งแต่เกิดภาวะการขาดแคลนกระสอบ เนื่องจากการส่งออกต่างประเทศได้ราคาดีกว่าการขึ้นราคาจำหน่ายจะต้องได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงพาณิชย์ก่อน ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องจำเป็นจะต้องปฏิบัติ เพราะถ้ากระสอบมีราคาสูงเกินควรจะมีผลกระทบต่อการค้าผลิตภัณฑ์ทางเกษตรและอุตสาหกรรมบางชนิด ทั้งด้านการค้าภายในประเทศและการส่งออก ต่อมาได้มีการปรับปรุงราคาขายเพื่อให้สอดคล้องกับต้นทุนการผลิตกระสอบที่สูงขึ้นใน พ.ศ. 2517 เนื่องจากปอและวัตถุดิบ ๆ ในการผลิตรวมทั้งค่าจ้างแรงงานสูงขึ้น

ใน พ.ศ. 2520 (มกราคม - พฤษภาคม) ราคากระสอบขายส่งเฉลี่ยใบละ 11.50 บาท ในระยะดังกล่าวโรงงานทอกระสอบประสบปัญหาต้นทุนการผลิตสูงเนื่องจากราคาปอในประเทศสูงขึ้น เฉพาะราคาปอเบลเกรดสูงขึ้นจาก พ.ศ. 2519 ถึงร้อยละ 30 ประกอบกับกระสอบที่ส่งออกมีราคาต่ำกว่าราคาจำหน่ายในประเทศ ผู้ผลิตได้เสนอให้กระทรวงพาณิชย์ปรับปรุงราคากระสอบใหม่ ดังนั้นเมื่อวันที่ 21 มิถุนายน 2520 กระทรวงพาณิชย์จึงได้กำหนดราคากระสอบเป็นใบละ 12.50 บาท และปรากฏว่าในปลาย พ.ศ. 2520 ผู้ผลิตต่างมีสต็อกกระสอบเหลือค้างเป็นจำนวนมาก ดังนั้นใน พ.ศ. 2521 ผู้ผลิตต่างพยายามระบายสต็อกของตนออกจำหน่ายในราคาต่ำกว่าราคาที่ทางการควบคุม และเกิดปัญหาการจำหน่ายแข่งขันกันเองทั้งตลาดในประเทศและตลาดต่างประเทศ จนกระทั่งเมื่อวันที่ 3 ตุลาคม 2521 การรวมกลุ่มของโรงงานทอกระสอบต้องสลายตัวไป (การรวมกลุ่มของโรงงานทอกระสอบจะได้พูดในตอนต่อไป) และมีผลทำให้ราคากระสอบใน พ.ศ. 2521 (เมษายน - ธันวาคม) ลดลงเหลือใบละ

10.50 - 11.00 บาท (คงจะใกล้เคียงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงราคาจำหน่ายในประเทศในตารางที่ 12)

เมื่อวันที่ 15 มกราคม 2522 กระทรวงพาณิชย์ได้ประกาศยกเลิกควบคุมราคากระสอบ แต่กำหนดให้เป็นสินค้าที่อยู่ในข่ายควบคุมการผลิตและการจำหน่าย ซึ่งจะต้องแจ้งราคาค้นทุนและกำไรต่อกระทรวงพาณิชย์

ในระยะเดือนมกราคม - มีนาคม 2522 ราคากระสอบเริ่มสูงขึ้นเป็นใบละ 11.00 - 12.00 บาท ทั้งนี้เนื่องจากความต้องการในตลาดต่างประเทศเริ่มมีปริมาณสูงขึ้น และราคาได้เพิ่มเป็น 12.00 - 12.50 บาท ในเดือนเมษายน และ 13.00 - 13.50 บาท ในเดือนพฤษภาคม ราคากระสอบภายในประเทศได้เพิ่มขึ้นอีกจนใกล้เคียงกับราคาส่งออกคือ 14.00 - 14.50 บาท และ 14.50 - 15.00 บาท ในเดือนมิถุนายนและกรกฎาคมตามลำดับ และราคาได้เพิ่มขึ้นถึง 15.00 - 15.50 บาท และ 15.75 บาท ในเดือนสิงหาคม - ตุลาคมและพฤศจิกายน - ธันวาคม ตามลำดับ

สาเหตุสำคัญที่ทำให้ราคาสูงขึ้นเนื่องจาก

1. อินเดียและบังคลาเทศ ซึ่งเป็นผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ปอรายสำคัญของโลก ประสบปัญหากรรมกรในโรงงานทอกระสอบนัดหยุดงานเป็นเวลานาน ประกอบกับขาดแคลนพลังงานไฟฟ้าที่ใช้ในการผลิต ทำให้การส่งผลิตภัณฑ์ปอออกจำหน่ายต่างประเทศต้องหยุดชะงัก ประเทศลูกค้าของอินเดียและบังคลาเทศจึงหันมาสั่งซื้อผลิตภัณฑ์ปอจากไทยเพิ่มขึ้น
2. ความต้องการใช้ผลิตภัณฑ์ปอในประเทศมีปริมาณเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากผลผลิตทางการเกษตร ในฤดูเพาะปลูก 2522/23 มีปริมาณเพิ่มขึ้นที่สำคัญได้แก่ ข้าว ข้าวโพค และน้ำตาล

3. ผลผลิตปอในฤดูเพาะปลูก พ.ศ. 2522/23 มีปริมาณลดลงทำให้เกิดปัญหาขาดแคลนผลิตภัณฑ์ปอ จึงมีการค้นคว้าข้อสอบเก็บไว้ใช้ในระยะต่อไป
4. การที่น้ำมันมีราคาสูงขึ้นจะทำให้ผลิตภัณฑ์ใยสังเคราะห์มีราคาแพงขึ้น อาจทำให้มีการหันมาใช้ผลิตภัณฑ์ปอแทนมากขึ้นโดยเฉพาะในตลาดต่างประเทศ

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 12
แสดงการเปลี่ยนแปลงราคาจำหน่ายภายในประเทศ
กระสอบบรรจุข้าวสารทางเขี้ยว 43" x 29"

ราคา : บาท

เดือน	ปี พ.ศ.											2523	
	2512	2513	2514	2515	2516	2517	2518	2519	2520	2521	2522	กำลัง	สูงสุด
มกราคม	7.90	6.75	7.12	8.50	9.50	9.50	9.50	9.50	11.50	12.50	11.25	15.60	15.75
กุมภาพันธ์	7.75	7.50	7.40	8.50	9.50	9.50	9.50	10.00	11.50	12.50	11.25	15.30	15.60
มีนาคม	7.65	7.50	7.40	8.50	9.50	9.50	9.50	10.50	11.50	12.50	11.25	14.40	15.20
เมษายน	7.62	7.50	7.80	8.50	9.50	9.50	9.50	10.50	11.50	12.50	12.00	13.75	14.40
พฤษภาคม	7.20	7.50	7.85	9.50	9.38	9.50	9.50	10.50	11.50	12.50	13.25	13.00	13.50
มิถุนายน	5.07	6.80	7.90	9.50	9.20	9.50	9.50	10.50	12.00	12.50	14.50	12.70	13.75
กรกฎาคม	5.21	7.00	7.90	9.50	9.20	9.50	9.50	10.50	12.50	12.50	15.00	13.50	14.50
สิงหาคม	5.00	7.10	7.90	9.50	9.25	9.50	9.50	10.50	12.50	12.50	15.70	13.40	14.00
กันยายน	5.47	7.20	7.90	9.50	9.25	9.50	9.50	11.50	12.50	10.65	15.50	13.70	14.00
ตุลาคม	6.12	7.20	7.90	9.50	9.25	9.50	9.50	11.50	12.50	10.40	15.75	14.00	14.50
พฤศจิกายน	6.12	7.20	8.20	9.50	9.25	9.50	9.50	11.50	12.50	10.25	15.75	14.50	14.75
ธันวาคม	6.35	7.05	8.20	9.50	9.37	9.50	9.50	11.50	12.50	10.35	15.75	14.50	14.75

ที่มา: สหกรณ์การเกษตรหนองกระสอบไทย

ตารางที่ 13
ประเทศคู่ค้าสำคัญที่ป้อนรายสำคัญของประเทศไทย ในรอบแต่ละปี

<u>ปี</u>	<u>จำนวน (ตัน)</u>	<u>อัตราร้อยละ</u>	<u>มูลค่า (ล้านบาท)</u>
<u>ปี 2519 (1976)</u>			
1. U.S.A.	19,678	30.70	202,657
2. JAPAN	18,974	29.60	176,234
3. AUSTRALIA	5,918	9.23	46,000
4. BELGIUM	5,148	8.03	45,491
5. SOUTH AFRICA	3,012	4.70	21,923
6. OTHERS	11,371	17.74	97,063
TOTAL	64,101	100.00	589,368
<u>ปี 2520 (1977)</u>			
1. JAPAN	16,522	34.66	161,259
2. U.S.A.	7,921	16.62	81,676
3. BELGIUM	5,795	12.16	57,779
4. AUSTRALIA	4,146	8.70	37,221
5. TAIWAN	2,603	5.46	23,936
6. OTHERS	10,648	22.40	102,443
TOTAL	47,671	100.00	464,314
<u>ปี 2521 (1978)</u>			
1. JAPAN	25,330	27.52	260,270
2. U.S.A.	11,676	12.69	109,170
3. BELGIUM	8,839	9.60	89,220
4. AUSTRALIA	7,094	7.71	72,560
5. INDONESIA	6,903	7.50	60,130
6. OTHERS	32,199	34.98	322,610
TOTAL	92,041	100.00	913,960
<u>ปี 2522 (1979)</u>			
1. JAPAN	43,384	37.21	528,400
2. BELGIUM	16,745	14.36	190,400
3. AUSTRALIA	11,212	9.62	135,600
4. SINGAPORE	8,499	7.29	97,900
5. U.S.A.	5,404	4.64	52,700
6. OTHERS	31,346	26.88	359,200
TOTAL	116,590	100.00	1,364,200
<u>ปี 2523 (1980)</u>			
1. JAPAN	25,041	24.27	393,471
2. BELGIUM	20,840	20.20	314,708
3. AUSTRALIA	9,405	9.12	146,137
4. INDONESIA	7,571	7.34	92,125
5. SINGAPORE	7,048	6.83	81,487
6. OTHERS	33,255	32.24	478,933
TOTAL	103,160	100.00	1,506,861

ที่มา สมาคมอุตสาหกรรมทอกระสอบไทย

4. ราคาส่งออก

ใน พ.ศ. 2522 ราคาเฉลี่ยของผลิตภัณฑ์ปอที่ส่งออกทุกชนิดสูงขึ้น โดยเฉพาะ
 กระสอบราคาสูงขึ้นมาก ตั้งแต่เดือนมิถุนายน - ธันวาคม ราคาใบละ 14.00 - 15.00
 บาท ทั้งนี้เนื่องจากเป็นระยะที่ตลาดต่างประเทศมีความต้องการสูง กล่าวคือประเทศลูก-
 ค้าประจำของอินเดียและบังคลาเทศได้หันมาสั่งซื้อผลิตภัณฑ์ปอจากไทยมากขึ้น

ตารางที่ 14

ราคาเฉลี่ยกระสอบส่งออก

(พ.ศ. 2518 - 2522)

พ.ศ.	ราคา (บาท/ใบ)
2518	9.96
2519	9.57
2520	10.95
2521	10.00-11.00
2522 (มกราคม - มีนาคม)	11.00-12.00
(เมษายน)	12.50-13.00
(พฤษภาคม)	13.00-14.00
(มิถุนายน - ธันวาคม)	14.00-15.00

ที่มา: ฝ่ายวิจัยสินค้าอุตสาหกรรม กองวิจัยสินค้าและการตลาดกรมเศรษฐกิจการพาณิชย์
 กระทรวงพาณิชย์

การรวมกลุ่มและบริษัทค้ากระสอบ สยามจำกัด

ก่อน พ.ศ. 2507 การผลิตกระสอบป่านของไทยส่วนใหญ่ เป็นการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้า ปริมาณการผลิตมีไม่พอเพียงกับความต้องการในประเทศผู้ผลิตแต่ละรายจึงอยู่ในลักษณะต่างคนต่างผลิต ต่างคนต่างขาย ก่อให้เกิดการขายตัดราคาตัวเอง ในระหว่างผู้ผลิตด้วยกันแบบใครดีใครอยู่

การกำหนดราคากระสอบจากทุกโรงงานให้อยู่ในระดับเดียวกันเป็นมาตรการอันหนึ่งที่จะป้องกันการจำหน่ายกระสอบตัดราคากันได้ ดังนั้นใน พ.ศ. 2508 กรมโรงงานอุตสาหกรรมจึงได้ริเริ่มจัดให้มีการรวมกลุ่มโรงงานผู้ผลิตกระสอบซึ่งมีในขณะนั้นเพียง 6 โรง ซึ่งเป็นโรงงานของรัฐวิสาหกิจ 3 โรง ทั้งนี้เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายดังกล่าวข้างต้น แต่ในที่สุดก็ล้มเหลวในทางปฏิบัติไม่ประสบผลสำเร็จเนื่องจากไม่มีมาตรการควบคุมปริมาณการผลิตของแต่ละโรงงานประกอบกับการรวมตัวของโรงงานภาคเครื่องมือหรือกฎหมายที่จะบังคับให้โรงงานปฏิบัติตามข้อตกลงด้วย

ในปี 2509 เกิดปัญหากระสอบป่านสั้นตลาด สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสินค้าออกได้เสนอตั้งคณะกรรมการควบคุมนโยบายการจำหน่ายกระสอบขึ้นคณะหนึ่ง เพื่อกำหนดนโยบายการจำหน่าย การผลิตตลอดจนกำหนดราคากระสอบให้อยู่ในระดับเดียวกันและให้องค์การคลังสินค้าเป็นศูนย์กลางในการจัดสรร การจำหน่ายกระสอบเพื่อมิให้มีการตัดราคาตัวเอง พร้อมทั้งให้เงินจำนวนหนึ่งจากการขายกระสอบภายในประเทศไว้สำหรับเป็นเงินอุดหนุนการส่งออกในกรณีที่ต้องส่งออกในราคาต่ำกว่าทุน นอกจากนี้ยังกำหนดให้องค์การคลังสินค้าเป็นผู้รับจำหน่ายกระสอบจากโรงงานกระสอบที่ขาดเงินทุนหมุนเวียน

แต่สภาพพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติในสมัยนั้นเห็นว่ารัฐบาลไม่ควรจะเข้าควบคุมการค้าเงินงานของโรงงานทดสอบ การสนับสนุนให้ราคากระสอบสูงขึ้น ถือว่าเป็นหน้าที่ของโรงงานที่จะต้องรวมกลุ่มหาทางแก้ไขตนเอง จนกระทั่งถึง พ.ศ. 2511 โรงงานทดสอบของเอกชนได้มีจำนวนเพิ่มขึ้นจากเดิม 4 โรง เป็น 6 โรงงาน โรงงานทั้งหมดนี้ได้รวมตัวกันอีกครั้งหนึ่ง จัดตั้งบริษัทกลางขึ้นบริษัทหนึ่งเรียกว่า "บริษัทค้ากระสอบสยามจำกัด" เพื่อทำการค้ากระสอบและทำนิติกรรมต่าง ๆ แทนกลุ่มโรงงาน โดยมีทุนจดทะเบียน 9 ล้านบาท ส่วนโรงงานของรัฐวิสาหกิจซึ่งมีอยู่ในขณะนั้นทั้งหมด 4 โรง มีระเบียบราชการเป็นสิ่งขวางกั้นทำให้ไม่อาจรวมลงทุนถือหุ้นในบริษัทเอกชนได้แต่ก็ยินดีเข้าร่วมประชุมเตรียมร่างและจัดทำข้อตกลงต่าง ๆ และให้ความร่วมมือปฏิบัติตามข้อบังคับด้วยดีทุกประการ

แต่เนื่องจากมีโรงงานทดสอบของเอกชนบางแห่งล่วงละเมิดข้อบังคับลักลอบนำกระสอบออกขายภายในประเทศเกินโควตาที่ตนได้รับและขายต่ำกว่าค่ากันเอง ยังผลให้การรวมตัวกันกำหนดโควตาการขายภายในและการกำหนดราคาขายให้เป็นราคาเดียวกันต้องสลายตัวลงอีกราวหนึ่ง หลังจากดำเนินงานมาได้เพียง 10 เดือน

ผลจากการแตกกลุ่ม การขายต่ำกว่าค่ากันเองในประเทศทำให้ราคากระสอบภายในประเทศลดต่ำลง ประกอบกับการส่งออกไปยังตลาดต่างประเทศต้องแข่งขันกับผู้ผลิตประเทศอื่น ซึ่งได้เปรียบกว่าเพราะต้นทุนการผลิตต่ำ แต่ผู้ผลิตไทยต้องส่งออกไปในราคาต่ำกว่าทุน เหตุการณ์เหล่านี้เป็นแรงผลักดันให้บรรดาโรงงานกระสอบหันหน้ามารวมตัวเป็นกลุ่มขึ้นอีกครั้งหนึ่งเมื่อเดือนสิงหาคม 2512 การรวมเป็นกลุ่มครั้งนี้ประสบความสำเร็จมากขึ้น เนื่องจากได้ปรับปรุงและแก้ไขข้อตกลงให้รัดกุมยิ่งขึ้นกว่าทุกครั้งที่ผ่านมา โดยได้กำหนดกฎเกณฑ์ไว้ดังนี้

1. จัดสรรโควตาการขายภายในประเทศให้โรงงานตามสัดส่วนผลผลิตของแต่ละโรงงาน

2. การเก็บกระสอบไว้ในโกดังกองกลาง เพื่อส่งออกไปต่างประเทศในขั้นแรกกำหนดไว้ 2 ล้านใบ ต่อมาเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 35 และ 50 ของผลผลิตตามลำดับ
  3. ร่วมกันหาตลาดต่างประเทศในกรณีที่ต่างประเทศสั่งซื้อจำนวนมาก กลุ่มโรงงานจะรับใบสั่งซื้อมาจัดสรรแก่โรงงานต่าง ๆ
  4. จัดให้มีนายตรวจโรงงาน โดยทุกโรงงานจะต้องจัดส่งนายตรวจของตน 2 คน ไปควบคุมการขนย้ายกระสอบของโรงงานอื่น
  5. กำหนดให้วางเงินประกันจำนวน 2 แสนบาทเพื่อเป็นค่าปรับหากโรงงานหนึ่งโรงงานใดละเมิดกฎเกณฑ์หรือข้อตกลงและจำนวนเงินประกันค่าปรับได้เพิ่มขึ้นเป็น 5 แสนบาทเมื่อปี 2514
  6. กำหนดให้บริษัทค้ากระสอบสยามจำกัด เป็นตัวแทนในการจำหน่ายกระสอบและการทำนิติกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มโรงงานหอกระสอบแต่เพียงผู้เดียว
- การรวมกลุ่มครั้งล่าสุดนี้ มีอายุยืนยาวมาไ้กว่า 9 ปี แต่แล้วก็หนีความผันแปรไปไม่รอด ต้องเลิกล้มอีกครั้งหนึ่งเป็นครั้งที่ 5 เมื่อเดือนตุลาคม 2521 เนื่องจาก
1. ราคาผลิตภัณฑ์ปอตกต่ำ ผลิตภัณฑ์ปอเหลือค้างอยู่ในสต็อกมากผู้ผลิตบางรายประสบปัญหาต้นทุนการผลิตสูงและเลิกทำ เน้นกิจการไป
  2. ความต้องการใช้ผลิตภัณฑ์ปอในประเทศลดลง เนื่องจากผลผลิตทางการเกษตรไม่ได้ผลเท่าที่ควร
  3. โรงงานบางรายไม่ปฏิบัติตามระเบียบ ทำให้เกิดความไม่เสมอภาคและมีการแย่งขายคั้ราคาตัวเอง

4. โรงงานต่าง ๆ มีประสิทธิภาพและฐานะการเงินแตกต่างกันทำให้ไม่สามารถตกลงกันได้ในเรื่องการจัดสรรโควตาจำหน่ายทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ

5. โรงงานทอกระสอบเอกชนที่ตั้งขึ้นใหม่อีก 2 แห่ง ไม่ได้เข้าเป็นสมาชิกของกลุ่ม จึงสามารถปฏิบัติจนกระเบื้องได้ ทำให้ลำบากต่อการรักษาเสถียรภาพของราคาคณลิตภัณฑ์

ปัจจุบันสมาคมอุตสาหกรรมทอกระสอบไทยจึงทำหน้าที่เป็นเพียงศูนย์กลางรวบรวมข้อมูลและให้ข้อหารือแก่โรงงานต่าง ๆ เท่านั้น

สิทธิพิเศษทางการค้า

ผลิตภัณฑ์เป็นสินค้าที่ได้รับสิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรเป็นการทั่วไป (Generalized System of Preferences : G.S.P) ซึ่งประเทศที่พัฒนาแล้วให้แก่ประเทศที่กำลังพัฒนา ซึ่งรวมทั้งประเทศไทยด้วย นอกจากนี้ยังได้รับการปฏิบัติในฐานะประเทศที่ได้รับความอนุเคราะห์ยิ่ง (Most Favour Nation; MFN) เป็นการเท่าเทียมจากประเทศผู้นำเข้าหลายประเทศ

อย่างไรก็ตาม ภายใต้สิทธิพิเศษทางการค้าที่ประเทศผู้นำเข้าต่าง ๆ ได้ให้แก่ผลิตภัณฑ์ของไทย ต้องถูกกำหนดโควตานำเข้าด้วย ทั้งนี้เพื่อป้องกันมิให้ผลิตภัณฑ์ของไทยเข้าไปทำให้ตลาดตั้งคลาวปั่นป่วน

ประเทศผู้นำเข้าที่สำคัญที่ให้สิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากร เป็นการทั่วไปและให้การปฏิบัติในฐานะประเทศที่ได้รับความอนุเคราะห์ยิ่งแก่สินค้าผลิตภัณฑ์จากประเทศกำลังพัฒนาได้แก่ ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา ประชาคมเศรษฐกิจยุโรป ออสเตรเลีย ออส-

---

ฝ่ายวิจัยสินค้าอุตสาหกรรม กองวิจัยสินค้าและกรมเศรษฐกิจการพาณิชย์

เทรีย สวีเดน ฟินแลนด์ และนอร์เว

ประชาคมเศรษฐกิจยุโรปได้ให้สิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรเป็นการทั่วไปแก่สินค้าผลิตภัณฑ์ของประเทศกำลังพัฒนาตั้งแต่ พ.ศ. 2514 ซึ่งประเทศไทยได้รับสิทธิพิเศษนี้ด้วย ผลิตภัณฑ์ที่ไม่ต้องเสียอากรขาเข้าประชาคมเศรษฐกิจยุโรปได้แก่ ค้ายและเชือก อย่างไรก็ตามได้กำหนดโควตานำเข้าภายใต้เงื่อนไขว่า หากผลิตภัณฑ์ที่ส่งไปยังประชาคมเศรษฐกิจยุโรปได้สร้างความปั่นป่วนในตลาดดังกล่าวจะต้องทำการปรับปรุงโควตาใหม่ให้เหมาะสมเป็นระยะ ๆ ไป ดังเช่นเมื่อเดือนมกราคม 2520 สมาคมอุตสาหกรรมปอแห่งยุโรปได้มีหนังสือถึงประชาคมเศรษฐกิจยุโรปให้ใช้มาตรการยับยั้งการส่งค้ายพอกจากปอของไทยไปยังประเทศเบลเยียม ทั้งนี้เนื่องจากประเทศไทยส่งค้ายพอไปตลาดแห่งนี้เป็นจำนวนมาก ในราคาค่ากว่าประเทศอื่นทำให้กระทบกระเทือนต่อภาวะตลาดในประเทศเบลเยียม ต่อมาเมื่อเดือนกรกฎาคม 2520 จึงได้มีการตกลงลงนามใน Agreement Minute ที่กรุงเทพมหานคร โดยประชาคมเศรษฐกิจยุโรปกำหนดโควตาการส่งค้ายพอของไทยไปยังกลุ่มประเทศเบเนลักซ์ (ซึ่งได้แก่เบลเยียม, เนเธอร์แลนด์, และลักเซมเบิร์ก) ปีละ 4,430 เมตริกตัน และให้เพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่ พ.ศ. 2520 ถึง พ.ศ. 2522

ปัจจุบันบางประเทศในกลุ่มอาเซียนได้แก่ มาเลเซียและสิงคโปร์ ได้ยกเว้นอากรขาเข้าสำหรับสินค้าผลิตภัณฑ์บางประเภทของไทย กล่าวคือมาเลเซียยกเว้นอากรขาเข้าค้ายพอและลคอากรขาเข้าเชือกปอจากร้อยละ 15 เป็นร้อยละ 12.75 ส่วนสิงคโปร์ได้ยกเว้นอากรขาเข้าเชือกปอ

แนวโน้มของการใช้กระสอบภายในประเทศ

จากข้อมูลที่ได้แสดงมาแล้วข้างต้นดังกล่าวจะเห็นได้ว่าอุตสาหกรรมกระสอบ เป็นอุตสาหกรรมเกษตรกรรมอย่างหนึ่ง เพราะวัตถุดิบที่ใช้ในการปั่นโรงงานคือปอ ซึ่งเป็นผลผลิตทางการเกษตรและผลผลิตที่ได้จากวัตถุดิบนั้นก็นำมาใช้บรรจุผลผลิตทางการเกษตรเช่นกัน อาจกล่าวได้ว่าเมื่ออุตสาหกรรมนี้รุ่งเรืองก็จะส่งผลให้ผลผลิตปอก็ไปด้วย และถ้าเมื่อผลผลิตทางการเกษตรก็จะส่งผลทำให้อุตสาหกรรมนี้อยู่รอดได้ด้วย ทั้งสองสิ่งนี้จึงมีความสัมพันธ์และส่งผลซึ่งกันและกัน ปัจจุบันรัฐบาลได้ให้การสนับสนุนส่งเสริมทางด้านการเกษตรแทบทุกด้านเพื่อให้ประชาชนมีรายได้เพียงพอกับการอุปโภคบริโภค โดยเฉพาะการปลูกข้าวและอ้อยเพื่อทำน้ำตาล ดังนั้นรัฐบาลโดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จึงได้วางเป้าหมายการผลิตทางการเกษตรไว้ในแผนพัฒนาฉบับที่ 5 (2525 - 2529) ขึ้น

สำหรับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาเฉพาะแนวโน้มของปริมาณการใช้กระสอบที่สัมพันธ์กับผลผลิตทางการเกษตรหลักที่สำคัญคือ ข้าว และน้ำตาล ซึ่งเหตุที่ได้นำเอา 2 สิ่งนี้มาศึกษาก็เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศทางด้านเกษตรกรรม ผลผลิตทางด้านการเกษตรที่เป็นสินค้าบรรจุกระสอบส่งไปจำหน่ายทั้งในและนอกประเทศมีอยู่มากมายหลายชนิดแต่ในจำนวนนี้สินค้าหลักที่จำหน่ายปีละมาก ๆ นั้นได้แก่ข้าวและน้ำตาล ดังกล่าว ดังนั้นเมื่อเป้าหมายของการผลิตข้าวและน้ำตาลเพิ่มขึ้นก็จะทำให้แนวโน้มของการใช้กระสอบภายในประเทศเพิ่มขึ้นด้วย เนื่องจากข้าวและน้ำตาลเป็นสินค้าบรรจุกระสอบ จึงอาจกล่าวได้ว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อปริมาณการใช้กระสอบภายในประเทศก็คือ เป้าหมายการผลิตข้าวและน้ำตาลของรัฐบาลนั่นเอง ดังนั้นถ้าเรานำข้อมูลในอดีตตั้งแต่ปี 2513 ถึง 2523 มาพยากรณ์แนวโน้มความต้องการในอนาคตก็ย่อมทำได้ โดยให้ปริมาณการผลิตข้าวและน้ำตาลเป็นตัวแปรอิสระ ส่วนปริมาณความต้องการใช้กระสอบในประเทศเป็นตัวแปรตามโดยการหาค่าจากสมการ Linear Regression

$Y = a + bx$ ก็พอที่จะประมาณได้ว่าในอนาคต ปี 2524 - 2525 แนวโน้มการใช้
กระสอบภายในประเทศเป็นอย่างไร (การคำนวณสามารถดูรายละเอียดในภาคผนวก)
จึงจะได้แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มการใช้กระสอบภายในประเทศได้ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 15

ปริมาณการผลิตข้าว, น้ำตาลและแนวโน้มการใช้กระสอบภายในประเทศ

ปี	เป้าหมายการผลิตข้าวและน้ำตาล ¹ (ล้านตัน)	ปริมาณการใช้กระสอบภายในประเทศ (ล้านใบ)
2524	39.03	79.36
2525	40.51	82.18
2526	41.65	84.36
2527	42.78	86.52
2528	43.88	88.62
2529	44.98	90.72

ที่มา: ¹ กองวางแผนเศรษฐกิจและสังคม สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ
และสังคมแห่งชาติ

จากการคำนวณพบว่าในอนาคตความต้องการใช้กระสอบภายในประเทศมีปริ-
มาณเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ทุกปี เนื่องจากปริมาณการผลิตข้าวและน้ำตาลได้เพิ่มขึ้นทุกปีด้วย
อย่างไรก็ตามปริมาณผลผลิตข้าวและน้ำตาลมิใช่เป็นเพียงปัจจัยเดียวที่มีอิทธิพลกับปริมาณ
การใช้กระสอบภายในประเทศ ยังมีปัจจัยอื่น ๆ อีก เช่น ผลผลิตข้าวโพด, ละหุ่ง
ฝ้าย เมื่อผลผลิตดังกล่าวเพิ่มขึ้นหรือลดลงปริมาณการใช้กระสอบก็ต้องเปลี่ยนแปลงไป
ด้วย นอกจากนี้สิ่งที่เป็นตัวก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับปริมาณการใช้กระสอบภายในประเทศ
ก็คือ วัสดุจากเส้นใยสังเคราะห์ ซึ่งเป็นสิ่งที่อุตสาหกรรมกระสอบวิศกอยู่ในขณะนี้เพราะ

ถ้าเมื่อใดที่ผู้ผลิตหันไปใช้วัสดุจากเส้นใยสังเคราะห์มากขึ้นเมื่อใดแล้วก็จะทำให้ปริมาณการใช้กระดาษลดลงด้วย

ทั้งนี้ผู้ที่มีความประสงค์จะทำการศึกษานโยบายของปริมาณการใช้กระดาษที่สัมพันธ์กับผลผลิตทางการเกษตรต่อไป จึงควรที่จะหยิบยกเอาผลผลิตทางการเกษตรอื่นมาศึกษาวิจัยต่อไป พร้อมกับศึกษานโยบายการใช้วัสดุเส้นใยสังเคราะห์ควบคู่กันไปด้วย เพื่อจะได้ทราบถึงแนวโน้มของปริมาณการใช้กระดาษทางด้านเกษตรที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

หลังจากที่ได้ทราบถึงภาวะโดยทั่วไปของอุตสาหกรรมนี้แล้ว ต่อไปก็จะเป็นการพิจารณาถึงฐานะทางการเงินของบริษัทต่าง ๆ ในอุตสาหกรรมกระดาษของกิจการในแต่ละขนาดทั้งกิจการขนาดใหญ่ กิจการขนาดกลาง กิจการขนาดเล็กและของอุตสาหกรรมทั้งหมดว่าเป็นอย่างไร สำหรับบริษัทต่าง ๆ ในอุตสาหกรรมนี้ที่จะนำมาศึกษาได้นั้นมี 9 ราย โดยจะทำการวิเคราะห์ระหว่างช่วงปี 2519 - 2522

ในการวิเคราะห์ (ศึกษา) ถึงฐานะทางการเงินของอุตสาหกรรมในประเทศไทยตั้งแต่ปี 2519-2522 นั้น บริษัทที่จะนำมาวิเคราะห์ โดยนำงบการเงินจากกิจการต่าง ๆ ทั้งหมด 9 บริษัท จากจำนวนที่มีอยู่ทั้งอุตสาหกรรมซึ่งมี 14 แห่งด้วยกัน อีก 5 แห่งที่ไม่นำมาวิเคราะห์นั้นได้แก่ ทางหุ้นส่วนจำกัดขอนแก่นแหลมทองอุตสาหกรรม ซึ่งเปิดดำเนินการอย่างจริงจังเมื่อต้นปี 2522 บริษัทกระดาษสระบุรี จำกัด ปิดกิจการเมื่อปี 2518 และได้เริ่มการผลิตใหม่อีกครั้งหนึ่งเมื่อต้นปี 2522 ส่วนอีกบริษัทหนึ่งคือโรงงานหอกระดาษบ้านนนทบุรี ได้ปิดกิจการเมื่อต้นปี 2523 จากเหตุผลดังที่กล่าวมาข้างต้นนี้ไม่ได้ประกอบกิจการอย่างเต็มที่ในช่วงที่มีการศึกษานี้ อาจจะทำให้ผลของการศึกษาคคลาคเคลื่อนและไม่สมบูรณ์ได้ จึงไม่นำข้อมูลและตัวเลขจากงบการเงินของทั้ง 3 บริษัทนี้มาศึกษา สำหรับบริษัทโรงงานกระดาษกระทรวงการคลัง จำกัดนั้น ประสมผลขาดทุนจากการดำเนินงานมาโดยตลอด และขณะนี้ในระหว่างการศึกษาของกระทรวงการคลังที่จะยุบเลิกกิจการ จึงไม่สมควรที่จะเปิดเผยข้อมูล อีกทั้งโรงงานนี้เป็นของรัฐบาลไม่จำเป็นต้องส่งงบการเงินให้กระทรวงพาณิชย์เพื่อตรวจสอบแต่อย่างใด จึงไม่

สามารถนำข้อมูลมาเสนอเพื่อทำการศึกษาถึงฐานะการเงินของบริษัทได้ ส่วนบริษัทสุดท้ายคือ บริษัทอุตสาหกรรมปอและนุ่น จำกัด ไม่สามารถนำข้อมูลในระหว่างปี พ.ศ. 2519 - 2522 มาเสนอได้

ดังนั้นข้อมูลและงบการเงินที่จะนำมาศึกษาถึงฐานะทางการเงินของอุตสาหกรรมนี้โดยสมบูรณ์ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2519 - 2522 มีทั้งหมด 9 บริษัท คือ

บริษัทโรงงานกระสอบสหชัยฤทัย จำกัด

บริษัทแหลมทองอุตสาหกรรม จำกัด

บริษัท วนนท์ จำกัด

บริษัทกระสอบสีบัว จำกัด

บริษัทกระสอบอีสาน จำกัด

บริษัทกระสอบปากช่อง จำกัด

บริษัทจุฬอนิครินทร์ (1961) จำกัด

บริษัทปทุมอุตสาหกรรม จำกัด

บริษัทโรงงานผลิตภัณฑ์ปอชุมแพ จำกัด

ทั้งนี้จะได้ทำการศึกษาให้เห็นถึงฐานะทางการเงินของกิจการแต่ละขนาดและของอุตสาหกรรมในเขตต่อไป

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย